

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

1959 · 50 · 2009

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

СЪВЕТ НА ЕВРОПА
ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

ПЕТИ СЪСТАВ

ДЕЛО КОЛЕВИ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 1108/02)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

5 ноември 2009 г.

Решението става окончателно при наличие на обстоятелствата, упоменати в чл. 44, ал. 2 от Конвенцията. Същото може да е предмет на редакторски преглед.

По делото *Колеви срещу България*,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), на заседание в състав:

Пеер Лоренцен [Peer Lorenzen], *Председател*,

Ренате Йегер [Renate Jaeger],

Карел Юнгвирт [Karel Jungwiert],

Райт Марусте [Rait Maruste],

Марк Вилиджър [Mark Villiger],

Изабел Белло-Льофевр [Isabelle Berro-Lefèvre],

Здравка Калайджиева [Zdravka Kalaydjieva], *съдии*,

и Клаудия Вестердийк [Claudia Westerdiek], *секретар на отделението*,

След закрито заседание, проведено на 13 октомври 2009 г.,

Постановява следното решение, което беше прието на посочената дата:

ОТНОСНО ПРОИЗВОДСТВОТО

1. Делото е по жалба (№ 1108/02) срещу Република България, подадена в Съда на 17 декември 2001 г. на основание член 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от г-н Николай Георгиев Колев, български гражданин, роден през 1949 година. Г-н Колев е застрелян на 28 декември 2002 година. Съпругата му, г-жа Нанка Колева, дъщеря му, г-ца Христина Колева, и синът му, г-н Георги Колев, заявиха, че желаят да продължат хода на делото по жалбата. Те също така представиха допълнителни оплаквания.

2. Жалбоподателите бяха представлявани от г-н Й. Грозев и г-н Б. Боев, адвокати, практикуващи в София. Българското правителство („Правителството“) бе представлявано от неговия Агент, г-жа М. Караджова, от Министерството на правосъдието.

3. Жалбоподателите твърдят, по-специално, че задържането на г-н Колев през 2001 г. е било незаконно и неоправдано, че жалбите му срещу неговото задържане не са били своевременно разгледани, че разследването на убийството на първия жалбоподател не е било независимо и ефективно.

4. С решение от 4 декември 2007 г., Съдът обяви жалбата за частично допустима и частично недопустима.

5. Жалбоподателите, но не и Правителството, подадоха допълнителни писмени становища (Правило 59, ал. 1). След като Камарата реши, след консултации със страните, че не е нужно разглеждане на делото по същество (член 59, ал. 3 *in fine*), страните отговориха писмено на наблюденията на другата страна и представиха допълнителна информация, поискана от Камарата.

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО

6. Г-н Колев е бил високопоставен прокурор. Между 1994 и 1997 г. той е бил Заместник-главен прокурор на България, а след това, прокурор във Върховната касационна прокуратура и по-късно във Върховната административна прокуратура.

7. Съпругата му, г-жа Нанка Колева, втори заявител, е високопоставен прокурор.

А. Фактите, представени от г-н Колев в жалбата му от 17 декември 2001 г. и в писмо от 22 октомври 2002 г.

1. Уволнението на г-н Колев

8. На 10-ти януари 2001 г., г-н Колев е освободен от поста си с решение на Висшия съдебен съвет, по искане на Главния прокурор, г-н Ф. Със същото решение, г-н Колев е пенсиониран.

9. През месеците, предшестващи уволнението на г-н Колев, неколцина други високопоставени прокурори са уволнени и принудени да се възползват от възможността за ранно пенсиониране.

10. Г-н Колев обжалва уволнението си пред Върховния административен съд, като посочва по-специално, че той никога не е подавал молба за пенсиониране, и че още не е достигнал пенсионна възраст. С решение от 23 май 2001 г., състав на Върховния административен съд отменя уволнението като противоречащо на закона, и отбелязва, че г-н Колев не е достигнал възрастта за пенсиониране и че, въпреки че той отговаря на условията за ранно пенсиониране, такова може да бъде наредено единствено ако бъде поискано от съответното лице.

11. На апелативна инстанция, това решение е потвърдено на 10 декември 2001 г. от петчленен състав на Върховния административен съд.

12. На неуточнена дата през 2002 г., г-н Колев е възстановен на работа като прокурор. Той започва работа във Върховната административна прокуратура.

2. Обвиненията на г-н Колев и други лица срещу Главния прокурор

13. Между 1999 и 2006 г., г-н Ф. е Главен прокурор на България.

14. Според г-н Колев, истинската причина за опита да бъде принуден да се пенсионира е конфликт между него и Главния прокурор. Г-н Колев твърди, че познава Главния прокурор много

добре, тъй като те са били в един и същи курс като студенти и са работили заедно за неопределен период от време. Наблюдавайки поведението на Главния прокурор, у г-н Колев постепенно се оформя мнението, че той страда от психично разстройство. Също така, конфликт между двамата избухва, както се твърди, във връзка с планове – на които г-н Колев се противопоставя – да се позволи публичен достъп до архивите на военното разузнаване, датиращи от комунистическия период. Според изявленията на г-н Колев, подкрепян от няколко други публични фигури, конфликтът също произтича от факта, че Главният прокурор е развил един авторитарен стил на управление и многократно е нареждал на други прокурори да действат противозаконно срещу лицата, които Главният прокурор възприема като свои врагове. В частност, в редица случаи, Главният прокурор нарежда на подчинените си колеги да започнат наказателно производство срещу други лица, по изфабрикувани обвинения.

15. На 23 февруари 2001 г., както се твърди Главният прокурор е срещнал г-н Колев, и му е наредил да оттегли жалбата си срещу заповедта за уволнение от 10 януари 2001 г. (вж. параграф 8 по-горе), като го заплашил с арест и наказателно преследване, ако той не го направи.

16. През март и април 2001 г., г-н Колев оповестява публично подозренията си за психичното здраве на Главния прокурор. В интервюта за пресата той заявява, че Главният прокурор постоянно се бои от заговори, изпитва недоверие към колегите си и редовно нарежда извършването на противозаконни действия, за да бъде оказан натиск върху лицата, които той счита, че са срещу него. Той цитира неотдавнашното самоубийство на високопоставен прокурор, оставил бележка със съдържанието, че Главния прокурор трябва да подаде оставка. Също така, през януари 2001 г. Главният прокурор, както се твърди, е бил силно раздразнен от журналисти, публикували новината, че брат му е бил арестуван в Германия по подозрения за контрабанда на антични монети, и е наредил серия от наказателни разследвания и репресии срещу журналистите и други свързани с тях лица. Колата на един от журналистите е подпалена скоро след публикуване на репортажите. Много хора са призовани на разпит и различни обвинения са повдигнати срещу някои от тях.

17. Г-н Колев също пише до Президента на Република България, като го информира за подозренията си по отношение на психичното здраве на Главния прокурор.

18. По това време други обществени личности също изразяват мнението, че Главният прокурор страда от психическо заболяване и е извършил множество тежки криминални деяния. През 2002 г., г-н Е. С., бивш народен представител, известен с публикациите си за предполагаеми престъпления, извършени от високопоставени

служители, публикува отворено писмо до Висшия съдебен съвет и други институции, в което посочва, че Главният прокурор е извършил престъпления, и че същият има психично разстройство. Едно от обвиненията е, че през февруари 2000 г. Главният прокурор е убил г-жа Н. Г., адвокат, която както се твърди, е служила като посредник за плащане на подкупи от престъпници на прокурори. Редица обществени фигури, включително прокурори, правят изявления за медиите по този въпрос, някои от тях в подкрепа на твърденията.

19. Главният прокурор и други политици отричат твърденията и заявяват, че са жертва на кампания от страна на престъпни групи, които целят да дестабилизируют страната и да възпрепятстват текущи разследвания.

20. През януари 2002 г. г-н Колев завежда дело пред Върховния административен съд, с което се стреми решението на Висшия съдебен съвет от 1999 г., с което се предлага на Президента на Република България да назначи г-н Ф. на длъжността Главен прокурор да бъде обявено за недействително поради процедурни нарушения. През януари 2002 г., Главният прокурор сезира Конституционния съд по въпроса дали предложенията на Висшия съдебен съвет до Президента подлежат на обжалване пред Върховния административен съд. На 28 март 2002 г., Конституционният съд постановява, че тези предложения не подлежат на обжалване. На 18 май 2002 г., производството пред Върховния административен съд е преустановено.

3. Твърдения за кампания срещу г-н Колев от страна на Главния прокурор

21. Както се твърди, в отговор на публичните обвинения на г-н Колев, в рамките на кратък период, срещу него и членове на неговото семейство са образувани няколко наказателни производства. Както изглежда, преди тези събития г-н Колев никога не е бил обект на наказателно разследване.

22. На 8-ми март 2001 г., г-н Колев е обвинен в незаконно притежание на оръжия, тъй като след неговото уволнение в бившия му кабинет са открити пистолет и граната. Производството е прекратено от Софийския окръжен съд на 29 юни 2001 г. с мотива, че г-н Колев, който все още е прокурор, тъй като решението за пенсионирането му все още не е влязло в сила, се ползва с имунитет от съдебно преследване.

23. През април 2001 г. е образувано наказателното производство срещу г-н Колев по обвинения, че същият е нарушил закона във връзка с разследване, проведено от него през 1991 година. Това производство е прекратено с решение на Софийски градски съд от 9 август 2001 година.

24. През юни 2001 г. е образувано наказателно производство срещу бащата на г-н Колев по обвинение в незаконно притежание на петдесет патрона за ловна пушка. Срещу бащата на г-н Колев по-късно е повдигнато обвинение. На 2 октомври 2002 г., той е оправдан. С решение от 13 януари 2005 г. на Сливенския окръжен съд, на органите на прокуратурата е наредено да заплатят на г-н Колев-баща обезщетения за нанесени неимуществени вреди за безпокойството, което му е причинено от повдигнатото обвинение, което впоследствие се оказва безпочвено.

25. През юни 2001 г. е образувано наказателно производство срещу г-н Колев във връзка с един телефонен разговор от 31 май 2001 г. (вж. параграф 28 по-долу). Това производство е прекратено от Софийския окръжен съд на 2 август 2001 година.

26. През юни 2001 г. г-н Колев е обвинен в подпомагане и подбуждане на убийството на г-жа Н. Г., извършено през февруари 2000 г. (за което други лица обвиняват Главния прокурор). Според обвиненията, той е предоставил съвети, които са улеснили извършването на престъплението.

27. През септември 2001 г. е образувано наказателно производство срещу г-н Колев и сина му по обвинение, че между 1995 и 1998 г. г-н Колев е злоупотребил с длъжността си, за да снабди своя син с безплатен пистолет. Това производство е прекратено на 18 юли 2003 г. с мотива, че г-н Колев е починал, и че не може да се счита, че синът му е действал умишлено.

4. Арест и задържане на г-н Колев

28. На 31 май 2001 г. г-н Колев пише до Министъра на вътрешните работи и също така дава интервюта за пресата, в които заявява, че е научил, че Главният прокурор е наредил да бъде скалъпено наказателно обвинение срещу него, което ще се състои в това, че ще му бъдат „подхвърлени” наркотици, с цел да бъде арестуван по обвинение за притежание наркотици и да бъде накаран да млъкне. Тази информация е широко публикувана. На същия ден г-н Колев телефонира на бивш колега и го моли да не участва в така планираната операция. Във връзка с този разговор, през юни 2001 г. г-н Колев е обвинен в опит за оказване на нерегламентиран натиск върху официален служител (виж точка 25 по-горе).

29. Г-н Колев повтаря обвиненията си в жалба, която изпраща до Висшия съдебен съвет на 12 юни 2001 година. Той предоставя детайли, като посочва имената на няколко лица, които, както се твърди, са замесени в заговора, и настоява, както и в предишните си жалби, Висшият съдебен съвет да назначи комисия за разследване на престъпленията, извършени от Главния прокурор.

30. На 20 юни 2001 г. г-н Колев е задържан в София пред дома си от служители на службата за борба с тероризма, придружавани от г-н П. и г-н Ц. И., двама високопоставени прокурори. Веднага след ареста на г-н Колев са претърсени апартаментът на г-н Колев и превозно средство, собственост на сина на г-н Колев. Според протокола, съставен по този повод и повдигнатите по-късно обвинения, в джобовете на г-н Колев и в колата са намерени няколко хартиени плика, съдържащи 2,6 грама хероин и 1,89 грама кокаин. Органите на властта изземат пистолет, законно притежаван от съпругата на г-н Колев, както и други вещи. Пистолет и осем патрона са открити в автомобила на сина на г-н Колев, според официалния протокол. Провеждането на претърсванията и изземванията е разрешено на следващия ден от съдия от Софийския градски съд.

31. На 20 юни 2001 г. е издадено прокурорско нареждане за временно задържане на г-н Колев за период от 72 часа, на основание член 202, ал. 1, т. 1 и ал 1, т. 3 от Наказателно-процесуалния кодекс.

32. След изтичането на 72-часовия период, на 23-ти юни 2001 г., друг прокурор издава нова заповед за временно задържане на г-н Колев за още един период от 72 часа, без да се споменава заповедта от 20 юни 2001 г. Новата заповед се основава на член 152а, ал. 2 и 3 от Наказателно-процесуалния кодекс.

33. На 23 юни 2001 г., срещу г-н Колев е повдигнато обвинение за незаконно притежание на наркотици и огнестрелно оръжие.

34. На 24 юни 2001 г. адвокатът на г-н Колев протестира срещу задържането му в жалба, подадена във Висшия съдебен съвет.

35. На 25 юни 2001 г. г-н Колев е изправен пред съдия в Софийския градски съд.

36. Прокурорът иска от съда да постанови задържане на г-н Колев за периода на предварителното производство. Г-н Колев и неговият адвокат заявяват, че задържането е неправомерно и е резултат от заговор. Г-н Колев заявява, че е видял прокурорите П. и Ц.И., които са присъствали по време на арестуването му, да пускат два малки хартиени пакета сред неговите вещи. Скоро след това, същите лица са поставили, в присъствието на г-н Колев, пистолет в колата на сина му. Г-н Колев иска да бъде проведена експертиза за пръстови отпечатъци, като посочва, че такава експертиза би доказала неговите твърдения.

37. Г-н Колев също се позовава на имунитета си от съдебно преследване по силата на факта, че все още е прокурор. Той също така се оплаква, че е бил незаконно задържан, след като на 23 юни 2001 г. изтича законовия 72-часов срок.

38. Софийският градски съд продължава задържането на г-н Колев. Съдът констатира, че протоколът, съставен по време на ареста, в който се посочва, че са били намерени наркотици и пистолет, е достатъчно доказателство, за да основателното съмнение, че г-н Колев е извършил

тежко престъпление. Той също така отбелязва, че срещу него има няколко висящи наказателни производства (вж. точки 21-27 по-горе), което показва наличието на опасност същият да извърши ново престъпление. Съдът решава, че г-н Колев не се ползва с имунитет срещу съдебно преследване след неговото уволнение.

39. Съдът отказва да се произнесе по законността на задържането на г-н Колев по време на периода преди 25 юни 2001 г., като посочва, че то не подлежи на съдебен контрол, и че неговата законосъобразност няма нищо общо с въпроса, който трябва да бъде решен от съда, а именно дали г-н Колев да бъде оставен под стража в ареста, или не.

40. На 28-ми юни 2001 г. адвокат на г-н Колев подава жалба до Висшия съдебен съвет, като посочва, че на 21 юни 2001 г. г-н Ц.И., високопоставен прокурор, му е казал, че той рискува срещу него да бъдат повдигнати наказателни обвинения, ако продължава да работи в защита на г-н Колев. Една седмица по-късно, адвокатът е бил помолен да се яви пред прокурор и да „представи обяснения“ във връзка със случая, по който той е работил през 1992 г. като следовател. Адвокатът заявява, че върху него е оказан недопустим натиск, и иска разследване.

41. На 3 юли 2001 г. Софийски апелативен съд отхвърля следваща жалба на г-н Колев. Един от тримата съдии дава особено мнение.

42. Мнозинството заявява, че съдът няма правомощието да разглежда твърденията на г-н Колев, че наркотиците и огнестрелното оръжие, открити по време на задържането му, са били „подхвърлени“ от прокурори, тъй като това е въпрос, който се отнася до съществуването на наказателното дело и не може да се обсъжда във връзка със задържането на г-н Колев.

43. Съдията с особено мнение заявява, че г-н Колев се ползва с имунитет от съдебно преследване и, че във всеки случай, предвид цялата налична информация, задържането на г-н Колев не е било оправдано.

44. На 7 август 2001 г. г-н Колев подава нова жалба срещу продължаващото му предварително задържане. В съответствие с процедурните изисквания, жалбата е подадена в Софийска следствена служба, която отговаря за разследването срещу него. На 14, 23 и 28-ми август 2001 г. г-н Колев и неговите адвокати се оплакват в жалби до Софийската следствена служба и Софийската градска прокуратура, от забавянето на разглеждането на жалбата, която е трябвало да бъде предадена на Софийския градски съд. Тъй като жалбата не е предадена, на 5 септември 2001 г. г-н Колев подава жалба директно пред Софийски градски съд. Съдът разглежда делото на 13 септември 2001 г. и решава да освободи жалбоподателя от ареста и вместо това да го постави под домашен арест.

45. На неуточнена дата в Софийски градски съд е внесен обвинителен акт срещу г-н Колев по обвинение в незаконно притежание на наркотици и огнестрелно оръжие.

46. На 22 ноември 2001 г. Софийски градски съд прекратява производството и връща делото обратно на прокуратурата. Съдът отбелязва, че г-н Колев се ползва с имунитет срещу съдебно преследване, тъй като неговото уволнение не е влязло в сила.

47. На 29 ноември 2001 г., по жалба на г-н Колев срещу мярката за домашен арест, Софийски градски съд нарежда освобождаването му.

48. На 4 февруари 2002 г., след окончателно решение от 10 декември 2001 г., отменящо заповедта за уволнение на г-н Колев от длъжността му на прокурор (виж параграфи 10 и 11 по-горе), Софийски апелативен съд прекратява наказателното производство срещу него, тъй като той се ползва с имунитет от съдебно преследване. Това решение е потвърдено на 30 април 2002 г. от Върховния касационен съд.

49. Съдилищата установяват, че наказателното производство срещу г-н Колев е недопустимо от самото начало. Докато е очаквал разглеждане на жалбата срещу неговото уволнение, имунитетът му, предоставен по силата на Конституцията, не е били свален. В такива случаи, само с разрешение на Висшия съдебен съвет може да бъде заведено наказателно производство и наредено предварителното задържане. Това не е било направено в случая с г-н Колев.

50. Друго наказателно производство срещу г-н Колев е прекратено от съда на 9 юли 2002 г. на същите основания.

Б. Решението на Висшия съдебен съвет относно Главния прокурор

51. През ноември 2002 г. Висшият съдебен съвет се съгласява да разгледа публичните обвинения срещу Главния прокурор, представени от г-н Е.С., бивш народен представител.

52. На неуточнена дата, г-н Колев иска да му бъде разрешен отпуск, за да се яви и да говори пред Висшия съдебен съвет относно твърденията за неправомерни действия на Главния прокурор. Молбата е отхвърлена.

53. На 4, 11 и 18 декември 2002 г. Висшият съдебен съвет изслушва няколко изявления и разглежда документални материали. Главният прокурор също е поканен да говори, но той не присъства.

54. Г-н А.А., ръководител на Националната служба „Сигурност“, свидетелства, че през юни 2001 г. г-н Ф., Главният прокурор, и друг високопоставен прокурор, г-н Ц.И., са дали инструкции на един товарен самолет, превозващ военно оборудване, да бъде разрешено да напусне България, въпреки подозренията, че пратката е в нарушение на наложено от ООН оръжейно ембарго. Г-н Ф. лично е обяснил в

частен разговор с г-н А. А., че той се намесва по искане на президента на Украйна, г-н Кучма, тъй като синът на последния е съ-собственик на дружеството, собственик на самолета. Г-н А. А. е отказал да одобри действията на прокурорите и е уведомил Президента на Република България и Министъра на вътрешните работи. След тези събития, срещу г-н А. А. от прокурорите са заведени две наказателни производства.

55. Г-н Е. И., бивш Министър на вътрешните работи, свидетелства, че г-н Ф. го е заплашил със завеждане на наказателното производство срещу него. През 2001 г. той е бил призован да се яви пред високопоставени прокурори и разпитан относно покупката на няколко коли от Министерството на вътрешните работи. Г-н Е. И. също свидетелства, че докато е бил Министър на вътрешните работи, множество наказателни производства са били повдигани на съмнителни основания срещу длъжностни лица от министерството, работещи с него, включително и срещу неговия говорител.

56. Г-н В. М., прокурор от Варненската апелативна прокуратура, заявява, че е бил жертва на сплашване и заплахи, наредени от г-н Ф., Главния прокурор. Той заявява, че г-н Ф. е създал атмосфера на страх и подчинение в прокуратурата. Тероризирането на подчинените е станало обичаен метод на управление, а безусловното подчинение на Главния прокурор се смята за най-цененото качество на даден подчинен прокурор или член на персонала. Г-н Ф. и неговия малък кръг от доверени лица управлявали прокуратурата. Имало практика заповедите, които са в нарушение на закона да се дават устно, а от прокурорите и персонала било изисквано да ги изпълняват. Отказът се наказвал с произволни премествания на прокурори на други длъжности и в други градове, и с повдигането на наказателни обвинения срещу членове на техните семейства. Г-н В. М. цитира примери в това отношение. Г-н В. М. също говори за конкретни случаи на неправомерно прекратяване на наказателни производства и незаконна намеса от страна на високопоставени прокурори в спорове от частен характер.

57. Г-жа В. С., прокурор от Плевен, свидетелства, че тя и неколцина от нейните колеги са били възпрепятствани, в разрез със закона, да работят по дело, засягащо съществен финансов интерес. Тя подава оплакване пред Висшия съдебен съвет, след което е призована да представи обяснения пред Заместник-главния прокурор г-н Н. М. и трима други висши прокурори, като и наредено да си оттегли жалбата. Като чува нейния отказ, Заместник-главния прокурор заявява: „Може да има и втори случай на самоубийство на прокурор”, имайки предвид очевидно самоубийството, три месеца по-рано, на високопоставен прокурор. След тази среща, срещу г-жа В. С. е образувано дисциплинарно производство и тя е лишена от добавки към заплатата.

След като г-жа В. С. неколkokратно обжалва, тези мерки са отменени от съдилищата.

58. Г-н И. И., следовател, свидетелства, че той е разследвал убийството на г-жа Н. Г., адвокат от Ямбол, която е имала близки отношения с Главния прокурор. В тази връзка, г-н И. И. е открил доказателства за престъпни деяния, извършени от прокурори. Неговите усилия да събере доказателства и да проведе разследване обаче са възпрепятствани, очевидно в резултат на многократно изтичане на информация. Тъй като единствените лица, които са знаели за планираните претърсвания и изземвания са били Главния прокурор и петима високопоставени прокурори от неговото близко обкръжение, информацията трябва да е изтекла от там. Главният прокурор лично е контролирал хода на разследването, въпреки близките му отношения с жертвата. Също така, г-н И. И. разкрива, че двама души, вероятно замесени в убийството, са избягали от страната с помощта на Главния прокурор. Като „наказание“ за това, че се е ровил в тези факти, на г-н И. И. по-късно е неправомерно наредено да се пенсионира.

59. Висшият съдебен съвет изслушва свидетелствата на други прокурори, които също говорят за атмосфера на страх и подчинение в прокуратурата, за неправомерни устни заповеди, издавани от високопоставени прокурори, и за репресии срещу несъгласните под формата на лишаване от добавки към заплатата, прехвърляне на други длъжности и отправяне на заплахи.

60. Две други лица, дали показания пред Висшия съдебен съвет, не споделят тези възгледи.

61. След разгорещени дебати, по време на които членовете на Съвета изразяват разминаващи се гледни точки, на 18 декември 2002 г. той приема решение, в което посочва, *inter alia*, че Главният прокурор е въвел авторитарен стил на управление и неправомерно е „наказвал“ прокурори, като ги е прехвърлял на други длъжности, или като ги е лишавал от добавки към заплатата, както и че атмосфера на страх е парализирала нормалната работа на прокуратурата. Въз основа на тези и други констатации относно конкретни нарушения на административните правила, Съветът призовава г-н Ф. да подаде оставка. 25-членният Съвет приема решението с тринадесет гласа „за“, девет „против“ и един „въздържал се“. Решението не е юридически обвързващо, тъй като по това време конституционните основания за прекратяване на мандата на Главния прокурор са много ограничен (вж. точки 128-131 по-долу). Г-н Ф. отказва да подаде оставка.

В. Убийството на г-н Колев и последвалото разследване

1. Декларациите на г-н Колев, че се страхува за живота си

62. В жалбата си пред Съда с дата 17 декември 2001 г., г-н Колев се оплаква по член 5 от Конвенцията от задържането му по-рано тази

година. Той заявява, че нарушаването на правата му е резултат от безпощадна кампания срещу него, ръководена от Главния прокурор, и че той се страхува за безопасността на себе си и на семейството си.

63. Г-н Колев нееднократно изразява публично и в писма до държавните институции страха си, че може да бъде елиминиран физически.

2. Убийството и първите стъпки на властите

64. На 28 декември 2002 г. вечерта г-н Колев е застрелян от неизвестен нападател пред дома си в София.

65. Полицията е незабавно уведомена от минувачи. Неколцина полицаи и следовател от Софийската следствена служба пристигат на мястото, претърсват района за няколко часа и разпитват минувачите.

66. На местопрестъплението полицията открива и прибира куршуми и патрони, револвер и ръчна граната, която не е избухнала.

67. Същата вечер, Заместник-главният прокурор, Секретарят на Министерството на вътрешните работи и други високопоставени служители посещават местопрестъплението.

68. На същия ден, следовател от Софийската следствена служба започва разследване на убийството на г-н Колев.

69. На 29 декември полицията и друг следовател от Софийската следствена служба претърсват района отново, на дневна светлина.

70. На 29 декември 2002 г. делото е възложено на следовател от Софийската следствена служба. На същия ден следователят нарежда провеждането на балистични и други експертизи и аутопсия.

71. Аутопсията, извършена на 29 декември, показва, че в г-н Колев са попаднали осем изстрела, някои от тях в главата.

72. На 29 декември следователят разпитва дванадесет лица, които са били в района по време на убийството. Някои от тях са забелязали от двама до четирима мъже непосредствено преди стрелбата, но не са видели лицата им.

73. На 29 декември Заместник-главния прокурор назначава прокурора А. И., Ръководител на отдел във Върховната касационна прокуратура, да ръководи разследването по делото. В тази служба делото е заведено в графата „особен надзор”.

74. На 30 декември 2002 г., старши офицер от Специализирания отряд за борба с тероризма, г-н В. Д., е бил прострелян и убит от неизвестен нападател. В изявления, които правят по-късно, вторият жалбоподател и други лица заявяват, че убийството му вероятно е свързано с убийството на г-н Колев, тъй като г-н В.Д., както се твърди, е притежавал информация за убиеца на г-н Колев.

3. Изявления, направени непосредствено след събитията

75. На 29-ти декември 2002 година, г-н Е. С., бивш народен представител, по-рано отправил обвинения срещу Главния прокурор в извършване на престъпления, се явява пред следователя, с желанието да помогне при разследването на убийството. Той многократно се е срещал г-н Колев, тъй като и двамата са били заинтересовани да разследват престъпленията, както се твърди, извършени от Главния прокурор. Последната им среща е на 22 или 23 декември 2002 година.

76. Г-н Е. С. предава на следователя информация, която той е получил от г-н Колев, с няколко доказателствени документа. В частност, той заявява, че при последната му среща с г-н Колев, последният е говорил за своите констатации, уличаващи Главния прокурор в убийството на адвокат г-жа Н. Г. през февруари 2000 г. Г-н Колев е обещал да свърже г-н Е. С. с беглец, който е бил лъжливо обвинен в това убийство.

77. Г-н Е. С. също така заявява, че г-н Колев, който за определен период от време е бил замесен в противозаконни действия, разпоредени от Главния прокурор, по-късно е отказал да ги продължи и е започнал да събира доказателства за тези действия. Поради психическото си разстройство, Главният прокурор постоянно се боял от заговори и смятал за свой враг всеки, който го критикувал или не изпълнявал заповедите му. Така например, на г-н Колев е било наредено да започне наказателно производство по изфабрикувани обвинения срещу лица, които Главния прокурор смятал за свои врагове, или дори да извърши убийство. Сред тези „врагове” бил и г-н В. М., прокурор във Варненската апелативна прокуратура и бивш кандидат за поста на главен прокурор, както и журналисти, разкрили, че братът на Главния прокурор е бил обвинен в Германия в незаконната търговия с монети. Г-н Колев е казал на г-н Е. С., че редица високопоставени прокурори във Върховната касационна прокуратура и други лица прекарвали времето си в организиране на „отмъщение” срещу „враговете”. Г-н Колев е назвал г-н А. П., служител на Специализирания отряд за борба с тероризма, като един от „доверениците” на Главния прокурор. Г-н А. П. е изнудвал банкера г-н Г. П. Ц. и успял да получи големи суми пари от него. Банкерът най-накрая подал оплакване, но „в отговор” бил арестуван по изфабрикувани обвинения, а по-късно в апартамента му била намерена бомба. Г-н Е. С. предава на следователя копие от писмена декларация, направена от банкера през декември 2000 година.

78. Г-н Е. С. описал в подробности още няколко случая на предполагаеми престъпления, извършени от г-н А. П. и Главния прокурор, за който той бил научил от г-н Колев. Той посочил също имената на замесените лица.

79. Г-н Е. С. също така посочил името на един следовател, който му казал, че е бил заплашван от Главния прокурор, и който, както се

твърди, е бил свидетел на неговите пристъпи на безумна ярост. Следователят също научил, че електронни файлове от твърдия диск на компютъра, намерени в офиса на г-жа Н. Г., адвокатката, убита през февруари 2000 г., са били изтрети в хода на разследването, защото те съдържали информация, уличаваща някои прокурори.

80. Г-н Е. С. потвърдил, че г-н Колев му е казал, че се страхува за живота си и смятал, че Главният прокурор е наредил на г-н А. П. да бъде убит.

81. На 2 януари 2003 г., бивш профсъюзен лидер, г-н П.С., който бил обвинен в престъпления по, както се твърди, изфабрикувани обвинения, прави публично изявление, а също и пише на следствените органи. Той заявява, наред с другото, че многократно е разговарял с г-н Колев, за последен път в деня на убийството му. Г-н Колев му е разказал за усилията си да събере информация, уличаваща Главния прокурор. Г-н П. С. изказва предложението, че записите от тези разговори могат да бъдат намери, тъй като бил убеден, че неговите телефони и тези на г-н Колев са били подслушвани.

82. На 15 януари 2003 г., вторият жалбоподател, съпругата на г-н Колев, прокурор от Върховна касационна прокуратура, прави публично изявление, адресирано до Висшия съдебен съвет. Копие от него е изпратено и на следователя по делото. Тя обвинява г-н Ф., Главния прокурор, че е поръчал убийството на нейния съпруг, заедно с г-н Ф. С. и г-н А.П. от Специализирания отряд за борба с тероризма. Според нея, Главният прокурор страда от психическо разстройство. Нейният съпруг е отказал да участва в противозаконните действия, разпоредени от Главния прокурор, и е разкрил публично психическите проблеми на последния, което е предизвикало безмилостната кампания срещу него. Г-н Колев е бил арестуван по изфабрикувани обвинения, като през 2001 г. и 2002 г. са образувани няколко наказателни производства срещу него и членовете на неговото семейство.

83. Вторият жалбоподател призовава Висшия съдебен съвет да започне процедура за отстраняването на Главния прокурор от длъжност и да възложи разследването на убийството на г-н Колев на независими прокурори. Това е жизнено необходимо според нея, предвид йерархичната структура на прокуратурата, която позволява пълен контрол на Главния прокурор, и атмосферата на страх, царуваща сред прокурорите и следователите.

4. Разследването

84. На 2-ри януари 2003 г., прокурор А. И. назначава екип от петима следователи да работят по случая. Трима от тях са от Софийската следствена служба, а други двама - от Националната следствена служба.

85. В следващите дни експертите, назначени от следователя, представят своите доклади, описващи в подробности техните констатации и заключения. По-специално, изстрелите, причинили смъртта на г-н Колев, са били от близко разстояние, между 20 и 80 см. Куршумите, намерени в тялото му и на местопрестъплението, са били изстреляни от едно и също оръжие - пистолет калибър 9 mm. При извършеното сравнение с данните, съхранявани от полицията, не е била установена връзка между куршумите и оръжие, което преди това е използвано за извършване на друго престъпление. Револверът, намерен до тялото на г-н Колев, е с различен калибър. Не е установена връзка между него и оръжията, за които има информация, че са използвани за извършването на престъпления. Експертите не са намерили следи от барут по пръстите или ръката на г-н Колев. Експертът, изследвал ръчната граната отбелязва, че тя е от вид, използван в армията и полицията, и също смята, че тя е била поставена до тялото. Освен това е установено, че космите, намерени по дрехите на жертвата, са били от косата на г-н Колев.

86. На 6 януари 2003 г., вторият заявител, съпругата на г-н Колев, се явява пред следователя, но отказва да отговори на въпросите му и оспорва независимостта на разследването.

87. През януари 2003 г., следователят провежда обиск на кабинета на г-н Колев.

88. В началото на февруари 2003 г., следователят разпитва лица, които са видели г-н Колев на 28 декември 2002 г., и също така получава информация от полицията за телефонните обаждания, направени от или получени на домашния телефон на г-н Колев в деня на убийството. Обажданията са проследени, а лицата, с които е говорено - разпитани. Едно от обажданията е направено от мобилен телефон, чийто телефонен номер вече не бил валиден, и чийто притежател не е могло да бъде идентифициран.

89. Въз основа на свидетелските показания е установено, че вечерта на 28-ми декември 2002 г-н Колев е напуснал дома си с намерението да купи храна от близкия магазин. Той е бил прострелян на връщане от магазина.

90. През февруари 2003 г. следователите разпитват мъж, излежаващ присъда за лишаване от свобода, който, както се твърди, казал на други лица, че е дал подкуп на г-н Колев, за да бъде освободен от затвора. Мъжът отрича да е казвал това, или да е давал подкуп. Също през февруари 2003 г., един човек, който отишъл в полицията и признал, че е извършил убийството на г-н Колев е бил задържан, но освободен скоро след това, тъй като е установено, че страда от психично разстройство.

91. През януари и февруари 2003 година, няколко лица, които са преминавали през района по време на убийството, са разпитвани за

втори път. Полицейският служител, пристигнал пръв на мястото, също е разпитан. Един политик, чийто телефонен номер е бил набран от дома на г-н Колев в деня на убийството, също е разпитан.

92. Следователят също разпитва и един журналист, познавал г-н Колев. Журналистът посочва, че г-н Колев е споделил своите опасения с него, и посочил, че г-н Ф., Главния прокурор и двама висши служители от Специализирания отряд за борба с тероризма - г-н А. П. и г-н Ф. С. – са искали да го ликвидират. Журналистът още заявява, че г-н Ф., Главният прокурор, страда от психично разстройство, и че служители от Националната служба за охрана и началника на полицията в София могат да свидетелстват за това.

93. През март 2003 г. следователите разпитват журналистка, публикувала книга, основана на разговори, проведени с прословутия престъпен бос г-н И.К. Според журналистката, г-н И. К. и е казал, че г-н Колев е работил за друга престъпна банда. През 1995 г., между двете банди възникнал конфликт за една пратка незаконно внесени цигари, и г-н Колев се опитал да използва позицията си, за да издейства преместване на г-н И. К. в друго място за лишаване от свобода, както се твърди, с намерението да използва възможността последният да бъде убит. Прехвърлянето било предотвратено от двама следователи от Националната следствена служба.

5. Прекратяване на разследването, жалби и допълнителни следствени действия

94. На 26 септември 2003 г. следователят докладва, че не е било възможно да бъде установен извършителя, и предлага прекратяване на производството. Той предава досието на г-н Ц. И. от Върховната касационна прокуратура, тъй като делото е под „особения надзор” на тази служба. Папката след това е изпратена в Софийската прокуратура, която на 8 октомври 2003 г. решава да спре производството.

95. Роднините на г-н Колев, включително и вторият жалбоподател, обжалват.

96. На 16 юни 2004 г. Софийски градски съд отменя решението за спиране на производството и възлага на прокуратурата да предприеме допълнителни мерки. Това решение е потвърдено от Софийски апелативен съд на 12 юли 2004 година. Съдилищата установяват, че следствието не е взело всички мерки, които биха могли да доведат до идентифициране на извършителя. По-специално, съпругата на г-н Колев, вторият жалбоподател, не е била разпитана. Предвид нейното изявление, адресирано до Висшия съдебен съвет, е било важно същата да бъде разпитана и след това да бъдат предприети допълнителни следствени действия за проверяване на нейните твърдения. Освен това, следователят не се е опитал да установи дали е възможно да съществува връзка между убийството на г-н Колев и лица, пряко

засегнати от важните дела, по които той е работил. Съдилищата също така отбелязват, че противно на съответните процедурни правила, папката с делото не съдържа информация за каквито и да било усилия от страна на изследователя да продължи разследването си след спиране на производството, или да докладва периодично. Съдилищата също считат, че балистичните и други експерти би трябвало да се опитат да установят допълнителни подробности.

97. На 27 юли 2004 г. Софийска градска прокуратура възлага на следователя да предприеме по-нататъшни разследвания.

98. На 25 август 2004 г. са разпитани вторият и третият жалбоподател. Те заявяват, че няма да дават показания в отсъствието на техния адвокат. Вторият жалбоподател е призован отново и се явява на 21 септември 2004 г., но отказва да говори по делото, като посочва, че трябва да бъде проведено независимо разследване по делото от страна на Националната следствена служба.

99. През септември 2004 г. експертите, назначени да изяснят подробностите около стрелбата, представят своя доклад.

100. Следователят също подава искане и получава от Върховната административна прокуратура списък на делата от „обществен интерес“, по които г-н Колев е работил след връщането му на работа през 2002 година.

101. На 13 октомври 2004 г. разследването е спряно с решение на Софийска градска прокуратура с мотива, че е било невъзможно извършителят да бъде установен.

102. Жалбоподателите обжалват. Те заявяват, наред с другото, че разследването е изцяло под контрола на Главния прокурор, а като причина за отказа си да дават показания посочват неспособността на властите да гарантират независимостта на разследването.

103. С решения от 13 юли и 22 август 2005 г., Софийски градски съд и Софийски апелативен съд отменят заповедта за спиране на разследването и възлагат на прокуратурата да предприеме по-нататъшни разследвания.

104. Съдилищата посочват, че жалбоподателите не са имали право да отказват да дадат показания, независимо от опасенията им, че разследването не е независимо. Поради това, е решено, че кандидатите трябва да бъде призовани отново и разпитани. Искането на жалбоподателите г-н Ф., Главния прокурор, и неколцина високопоставени прокурори да бъдат разпитани трябва да бъде разгледано впоследствие. Съдилищата също нареждат на следствените органи да съберат информация за делата, по които г-н Колев е работил във Върховната касационна прокуратура, където е служил на по-ранен етап от кариерата си.

105. Що се отнася до настояването на жалбоподателите разследването да бъде водено от Националната следствена служба,

която според тях е по-независима, съдилищата решават, че това искане е недопустимо. Изборът на следователите е по преценка на прокурора по делото. Съдилищата нямат правото да контролират този избор, или да проучват твърденията на жалбоподателя, а именно, че разследването не е независимо, поради йерархичната структура на прокуратурата и личното участие на Главния прокурор в делото.

106. Вторият жалбоподател е разпитан на 19 октомври 2005 година. Тя прави същите изявления като тези, съдържащи се в нейното отворено писмо от януари 2003 г. до Висшия съдебен съвет (виж параграф 82 по-горе). Тя заявява убеждението си, че нейният съпруг е бил убит, защото е знаел твърде много за Главния прокурор и е работил за отстраняването му от длъжност. След назначаването на г-н Ф. за Главен прокурор, г-н Колев първоначално е изпълнявал някои от неговите противозаконни заповеди, като например да окаже натиск върху г-н В. М., прокурор от Варненската апелативна прокуратура. Но, в един момент г-н Ф. поискал от г-н Колев да убие г-н В. М. и той отказал. Той по-късно отказал да изпълни други нареждания, и така се превърнал във „враг“ в очите на г-н Ф. Главният прокурор първо се опитал да го заплашва и да го накара да млъкне, като го уволни и му повдигне изфабрикувани обвинения, а по-късно решаил да го премахне физически.

107. Г-жа Колева също така заявява, че е станала свидетел на атмосферата на страх и параноя, създадена от Главния прокурор сред нейните колеги. Тя настоява да бъдат разпитани всички висши прокурори, включително и Главния прокурор. Тя също така иска да бъде разпитан г-н Ф. С., началник на Специализирания отряд за борба с тероризма.

108. Г-жа Колева също така заявява, че убийството, два дни след смъртта на г-н Колев, на г-н В.Д., висш служител на Специализирания отряд за борба с тероризма, с когото г-н Колев е бил в контакт в рамките на частните му разследвания, не е било случайно. Г-жа Колева отбелязва също, че г-н Ц. И. и г-н П., прокурорите, участвали в позхвърлянето на наркотиците и арестуването на г-н Колев по изфабрикувани обвинения през юни 2001 г., са повишени скоро след това, и че арестът е извършен от служители на Специализирания отряд за борба с тероризма, лоялни на Главния прокурор.

109. През октомври 2005 г. следователят разпитва три лица, които са били адвокати на г-н Колев. Един от тях, бившият Главен прокурор г-н И. Т., оценява като абсурдно предположението, че г-н Ф., Главния прокурор, е отговорен за смъртта на г-н Колев.

110. През ноември 2005 г. следователят разпитва синът на г-н Колев, който подкрепя становището на майка си. Той също така посочва, че баща му е получил телефонни заплахи. Той заявява, че следствието трябва да търси връзка между убийството на баща му и

убийството, извършено само два дни по-късно, на г-н В. Д. от службата за борба с тероризма.

111. През ноември 2005 г. следователят също разпитва г-н В. М., прокурор от Варненската апелативна прокуратура и бивш кандидат за поста на Главен прокурор (виж параграф 56 по-горе). Той описва подробно събития, датиращи от 2000 г., когато г-н Колев го е помолил да подаде оставка и го е заплашил, че срещу него ще бъдат повдигнати обвинения, като е твърдял, че това е по нареждане на Главния прокурор. Г-н В. М. отказал, след което бил прехвърлен в малък град, по заповед на Главния прокурор. Жалбата на г-н В. М. срещу прехвърлянето, разгледана от Висшия съдебен съвет през 2000 г., била широко разгласена. Скоро след това, на 24 април 2000 г., нотариалната кантора на съпругата му била подпалена. На 25 май 2000 г. в същия офис избухва бомба. Г-н В. М. сметнал, че тези атаки са част от кампанията на Главния прокурор срещу него. Г-н В. М. заявил, че по-късно, през 2001 г., г-н Колев се свързал с него и говорил открито за конфликта си с Главния прокурор. Той споделил страховете си, казвайки му, че г-н А. П. от Службата за борба с тероризма вероятно организира покушение срещу него.

112. През ноември 2005 г. следователят разпитва друг прокурор, който заявява, че само бегло е познавал г-н Колев.

113. На 17 февруари 2006 г. Софийска градска прокуратура нарежда разследването да бъде прекратено с мотива, че не е било възможно самоличността на извършителя да бъде установена.

114. През февруари 2006 г. изтича седем-годишният мандат на г-н Ф. като Главен прокурор.

115. На 11 и 17 октомври 2006 г., вторият и третият жалбоподател, съпругата и синът на г-н Колев, са разпитани отново. Те повтарят фактите, въз основа на които вярват, че г-н Ф., Главният прокурор, както и лица, близки до него, като г-н Ф. С. и г-н А. П. от Специализирания отряд за борба с тероризма, са били замесени в убийството на г-н Колев. Те също така дават допълнителна информация за престъпни деяния, както се твърди, извършени от бившия Главен прокурор.

116. На неуточнени дати след февруари 2006 г. следователите разпитват г-н Ф. С. и г-н А. П. от Специализирания отряд за борба с тероризма. Те разпитват и петима други служители от същата служба, които са участвали в ареста на г-н Колев на 20 юни 2001 г. Следователите също получават информация от софийската полиция, че г-н Г. Г., един от тези петима служители от Специализирания отряд за борба с тероризма, е бил посочен като убиец от „доброволен информатор“, който обаче отказал да разкрие името си и не би свидетелствал, дори и като защитен свидетел. На 24 септември 2008 г., прокурор от Софийска прокуратура нарежда прекратяване на

разследването с мотива, че няма достатъчно доказателства за повдигане на обвинение във връзка с убийството на г-н Колев.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО

A. Задържане без съдебна заповед

17. Членове 202, ал. 1 и 203 от Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г. („НПК 1974 г.”), който е в сила към тогавашния момент, гласят, че заподозряно лице може да бъде задържано без да му бъде повдигнато обвинение, до 72 часа с прокурорско решение.

118. Член 152а от НПК 1974 разпорежда, че лице, на което официално е повдигнато обвинение за извършване на престъпление, може да бъде задържано временно за срок до 72 часа с прокурорско решение. В рамките на този срок, обвиняемият трябва да бъде изправен пред съда.

119. Няма данни за наличието на вътрешна съдебна практика по въпроса дали 72-часовите срокове за задържане по силата на чл. чл. 202 и 152а могат или не могат да бъдат последователни.

Б. Придвижване на жалби срещу задържане под стража

120. Съгласно член 152б на НПК 1974 г., в сила към тогавашния момент, жалбите срещу задържането под стража трябва да бъдат подадени пред съответния следовател или прокурор, който има задължението „незабавно” да ги изпрати до компетентния съд. Съдът трябва да проведе заседание по случая в рамките на три дни от получаване на жалбата.

В. Прокурорски имунитет и процедура за повдигане на наказателни обвинения срещу прокурори

121. До септември 2003 г. всички съдебни служители, включително прокурори, се ползват с имунитет срещу съдебно преследване. Съгласно член 132 от Конституцията, който е в сила до септември 2003 г., във връзка с член 70, наказателно производство срещу прокурори може да бъде започнато единствено ако имунитетът им бъде свален с решение на Висшия съдебен съвет. В Закона за съдебната власт от 1994 г. (раздел 27 (1) (6) и раздел 134 (3)), гласи, че правомощието да прави предложения до Висшия съдебен съвет за свалянето на имунитета на даден съдебен служител се предоставя на Главния прокурор.

122. Тъй като имунитетът може да бъде свален единствено по предложение на Главния прокурор, което означава, че не е възможно имунитетът на Главния прокурор да бъде свален против волята му, през 1998 г. Народното събрание изменя Закона за съдебната власт от 1994 г. и дава правомощия на председателите на Върховния касационен съд и на Върховния административен съд, и на Министъра

на правосъдието да внасят предложение пред Висшия съдебен съвет за отмяна на имунитета на всеки съдебен служител. На 14 януари 1999 г. Конституционният съд обявява поправката за противоконституционна, с извода, че тя е в нарушение на член 127, ал. 1 от Конституцията, който дава на органите на прокуратурата изключителното правомощие да повдигат обвинения и да водят обвинението срещу заподозрени закононарушители (реш. № 1 по к. д. № 34/1998).

123. През юни 2002 г. Народното събрание приема нова поправка, целяща отстраняване на недостатъците в закона. По време на дебатите върху поправката, неколцина народни представители считат, че тя е противоконституционна, предвид решението на Конституционния съд от 1999 г., и изразяват становището, че недостатъкът произтича от текста в Конституцията, и че той може да бъде отстранен само след изменение на Конституцията. Парламентът все пак приема текст, според който една пета от членовете на Висшия съдебен съвет могат да предложат на Съвета в пълен състав сваляне на имунитета на всеки съдебен служител.

124. На 16 декември 2002 г. Конституционният съд отхвърля изменението (реш. № 13 по к.д. № 17/2002), като се позовава на мотивите, посочени в решението му от 1999 г. Конституционният съд не дава становище по въпроса дали произтичащата невъзможност за сваляне на имунитета на Главния прокурор е съвместима с конституционния принцип за законност, както и с основните права, защитени от Конституцията.

125. Недостатъкът е отстранен, считано от 30 септември 2003 г., след като Народното събрание изменя Конституцията и въвежда, по силата на член 132, ал. 4, възможността една пета от членовете на Висшия съдебен съвет да сезират целия Съвет, който има правото да вземе решение за повдигане на обвинения и задържане на всеки съдебен служител. Освен това, с изменението, член 132 от Конституцията вече не използва термина „имунитет” и ограничава броя на случаите, при които е необходимо разрешение от Висшия съдебен съвет. Съгласно изменения текст, такова предварително разрешение е необходимо само за повдигане на обвинение срещу съдии и прокурори, когато обвиненията са за престъпления, извършени от тях при изпълнение на служебните им задължения. Получаването на такова разрешение също е необходимо за издаването на заповеди за задържане на съдии и прокурори, независимо от естеството на обвиненията, във връзка с които е отправено искането за задържане. Законът за съдебната власт е изменен, считано от 9 април 2004 г., за да отрази новите конституционни разпоредби.

126. След горепосочените изменения, на теория който и да било прокурор или следовател би могъл да повдигне обвинение срещу Главния прокурор, без да е необходимо предварително разрешение,

ако става дума за престъпление, което не е свързано с упражняването на служебните задължения на последния. Въпреки това, Главният прокурор би могъл да отмени всяко такова решение, взето от подчинен прокурор или следовател. Също така, разрешението на Висшия съдебен съвет за задържане на Главния прокурор остава необходимо.

127. Чрез по-нататъшно изменение на Конституцията от февруари 2007 г., всички процедурни ограничения, отнасящи се до наказателното преследване срещу съдебни служители, са премахнати. Новият Закон за съдебната власт от 2007 г. отразява това изменение в своите разпоредби. От февруари 2007 г., на теория всеки прокурор или следовател има право, без предварително разрешение, да повдигне обвинение срещу Главния прокурор, или да поиска от съответния съд заповед за предварителното му задържане, когато има достатъчна информация, че той може да е извършил престъпление. Както бе споменато по-горе, обаче, Главният прокурор може да отмени всяко такова решение, взето от подчинен прокурор или следовател.

Г. Прокуратурата

1. Назначаване, мандат, освобождаване и временно отстраняване от длъжност на съдебни служители като цяло, и на Главния прокурор в частност.

128. Съгласно Конституцията от 1991 г., всички прокурори имат статут на съдебни служители (магистрати), и по този начин са част от съдебната система. След три години трудов стаж, те получават мандат. Назначаване и освобождаване от длъжност на съдебни служители е възможно само с решение на Висшия съдебен съвет (вж. точки 136 и 137 по-долу). Главният прокурор, който е и съдебен служител, се назначава от Президента на Република България по предложение на Висшия съдебен съвет за един-единствен седемгодишен мандат. Преди изтичането на мандата му, спрямо него важат същите основания за отстраняване, както и за всички други съдебни служители. Той може да бъде отстранен от Президента на Република България по предложение на Висшия съдебен съвет.

129. Съгласно член 129 от Конституцията от 1991 г., който е в сила към 30 септември 2003 г., съдебните служители с мандат, включително прокурорите, могат да бъдат освободени от длъжност единствено чрез пенсиониране, в случаи на постоянна физическа неспособност, или когато са осъдени на лишаване от свобода след окончателно влизане в сила на присъда по обвинения в умишлено извършване на престъпление.

130. От 30 септември 2003 г., когато е изменена Конституцията, отстраняване е възможно при извършване на „сериозно нарушение или системно неизпълнение на задълженията на съдебен служител” и в случаи на „действия, нанасящи вреда върху репутацията на съдебната

власт”. През 2006 г. Народното събрание приема изменение на Конституцията, според което не само Висшият съдебен съвет, но също и две трети от народните представители могат да предложат на Президента да отстрани Главния прокурор или председателите на двете върховни съдилища, по гореспоменатите причини. На 13 септември 2006 г., Конституционният съд отменя изменението, с решението че то цели да промени баланса между отделните власти, а Конституцията изисква такива промени да се правят от Велико народно събрание. Неколцина съдии са на различно мнение и считат, че промяната е необходима, тъй като съществуващият правен режим не предлага достатъчно гаранции срещу незаконни действия, извършени от висши прокурори или съдии. В особеното си мнение, един от съдиите отбелязва следното:

„Имайки предвид факта, че Висшият съдебен съвет включва членове, които са подчинени на [Главния прокурор и Председателите на двете върховни съдилища] или са в приятелски отношения с тях, е много вероятно Висшият съдебен съвет да не е в състояние да сформира мнозинство в подкрепа на освобождаването на тези трима високопоставени съдебни служители ... въпреки нарушенията на закона, допуснати от тях ...

Преди [отхвърлената конституционна поправка] вътрешния правен ред беше безпомощен в такива ситуации и противозаконното поведение на съдебни служители трябваше да бъде търпено в продължение на дълги периоди.

Толерирането на липсата на контрол и безотчетността е в противоречие с духа на Конституцията. [За съжаление], вследствие на [решението на мнозинството в разглеждания случай], контролът върху дейността на висшите съдебни служители ще продължава да бъде неефективен, тъй като той се упражнява от самите тях и от техните подчинени.”

131. Съгласно Закона за съдебната власт от 1994 г. (член 40) и Закона за съдебната власт от 2007 (член 230), Висшият съдебен съвет има право да отстрани временно от длъжност всеки съдебен служител, срещу когото са повдигнати наказателни обвинения.

2. Правомощия на Главния прокурор

132. Системата на прокуратурата в България е централизирана. Всички прокурори са подчинени на и се отчитат пред Главния прокурор (член 112 от Закона за съдебната власт от 1994 г., в сила до 2007 г., и член 136 от Закона за съдебната власт от 2007 г.).

133. Главният прокурор, като най-висш прокурор в йерархията, има правото да издава задължителни нареждания, отнасящи се до работата на всеки прокурор, включително и до работата по конкретни дела, или да поеме работата по дело, по което работи друг прокурор (раздел 116 от Закона за съдебната власт от 1994 г., в сила до 2007 г., и раздели 139 и 143 от Закона за съдебната власт от 2007 г.).

134. Главният прокурор има правото да внася във Висшия съдебен съвет предложения за повишение, уволнение или дисциплинарно наказание на прокурори (точки 27, 30 и 172 от Закона за съдебната

власт от 1994 г., в сила до 2007 г., и точка 38 и 312 от Закона за съдебната власт от 2007 г.).

135. По силата на НПК 1974, в сила до 2006 г., прокурорът контролира разследването (чл. 48, ал.3 на НПК 1974). Това включва правото да дава конкретни указания, да сменя следователя, или да поеме цялото разследване (чл. 176, ал. 1 от същия Кодекс). НПК 2006 засилва прокурорския контрол и прякото му участие в разследването на престъпленията. Освен това, в резултат на конституционни и законодателни промени от 2006, 2007 и 2009 г., следствените служби бяха интегрирани в прокуратурата, и към момента са административно подчинени на Главния прокурор (чл. 127 и 128 от Конституцията на Република България и членове 136, 148 - 153 от Закона за съдебната власт от 2007 г.). През 2009 г. Конституционният съд отхвърли предложението да бъдат обявени за противоконституционни промените в Закона за съдебната власт от 2009 г., с които се урежда това подчинение.

Д. Висшият съдебен съвет

136. Висшият съдебен съвет има 25 члена. Председателите на Върховния касационен съд и на Върховния административен съд и Главният прокурор са членове *ex officio*. Парламентът избира единадесет члена, които могат да бъдат съдии, прокурори, следователи и адвокати. Останалите единадесет члена се избират на отделни събрания от делегати на съдиите (избират шестима членове), прокурорите (избират четирима членове) и следователите (избират един член) (член 130 от Конституцията на Република България, точки 17-20 от Закона за съдебната власт от 1994 г., в сила до 2007 г., и точки 17 и 20-26 от Закона за съдебната власт от 2007 г.).

137. Решенията, отнасящи се, *inter alia*, до уволнението на съдебен служител или предложение до Президента на България за отстраняване на Главния прокурор, трябва да бъдат взимани от членовете на Висшия съдебен съвет с тайно гласуване. До септември 2003 г., когато беше изменен член 131 от Конституцията, случаят не е бил такъв, що се отнася до решенията за сваляне на имунитета съдебни служители от прокуратурата, които са взимани с процедура на явно гласуване. Между септември 2003 и февруари 2007 г., тези решения също е трябвало да се вземат с тайно гласуване. От февруари 2007 г., вече не е необходимо разрешението на Висшия съдебен съвет за повдигането на обвинения от всякакъв вид срещу съдебен служител (виж параграф 127 по-горе).

II. СРАВНИТЕЛНО ПРАВО И ДРУГИ ПОДХОДЯЩИ МАТЕРИАЛИ

138. Следните параграфи описват на релевантните аспекти на правните системи на няколко държави-членки, с акцент върху съществуващите гаранции за осигуряване на ефективно и независимо разследване на случаи, при които има подозрения срещу висши прокурори. Докладът е изготвен въз основа на преглед на правните системи на Хърватия, Кипър, Естония, Франция, Германия, Гърция, Ирландия, Италия, Малта, Русия, Испания, Швеция, Швейцария, Бивша югославска република Македония и Обединеното кралство.

139. Що се отнася до статута на висшите прокурори, в много законодателства те са част от изпълнителната власт, в който те се ползват с функционална независимост. В няколко страни, като Италия и Гърция, те са част от съдебната власт.

140. В три страни се изисква специално разрешение за започването на наказателно преследване срещу Главния прокурор. Това са Хърватия (от Парламента), Русия (от състав на трима съдии от Върховния съд по предложение на Президента на Русия) и Швейцария (от Федералното министерство на правосъдието и полицията). В Швейцария, разрешение може да бъде отказано, ако производството се отнася до дребни престъпления и се смята, че дисциплинарно наказание би било достатъчно. Решението да не бъде дадено разрешение подлежи на обжалване пред Федералния съд.

141. Във всички други страни няма такива конкретни процедурни пречки за повдигане на обвинения срещу най-висшите прокурори.

142. Системите на прокуратурата на изследваните страни са структурирани йерархично, като по-високопоставените прокурори имат правомощията да дават нареждания и инструкции на прокурорите с по-нисък ранг. Въпреки тази структура, в правните системи на държавите-членки са въведени редица предпазни мерки, за да се гарантира ефективността и независимостта на органите, отговарящи за провеждане на наказателното разследване срещу висши прокурори. Тези предпазни мерки включват:

- прехвърляне на делото на друг субект в или извън системата на прокуратурата;
- специална процедура по разследване в случаи на съмнение срещу висши прокурори;
- отстраняване на заподозрения прокурор от работа (в случая на най-високопоставения прокурор, това решение следва да бъде направено от политическите органи, които отговарят за неговото назначаване), и
- предпазни мерки от общ характер, като гаранции за служебната независимост на прокурорите от по-висши служители в йерархията и съдебен контрол върху действията на прокуратурата.

143. По-конкретно, в Швеция, специално звено в прокуратурата, националната служба за разследване на престъпления, извършвани от

полицията, провежда разследването и е натоварена с последващото повдигане на обвинение срещу прокурори и полицейски служители. Прокурорът, водещ разследването трябва да има, ако това е възможно, по-висок ранг от разследвания. Ако прокурор на ръководна длъжност или негов заместник бъде заподозрян в извършването на престъпление, случаят се ръководи от Главния прокурор. Парламентарният омбудсман или Министърът на правосъдието, два независими органа извън системата на прокуратурата, провеждат разследването, ако то е срещу Главния прокурор.

144. В Малта разследването може да бъде възложено на специален орган в случаите, отнасящи се до поведението на държавни служители, или до служители на орган, учреден със закон.

145. Според закона в Испания, наказателно производство срещу най-високопоставените прокурори (*Fiscal General del Estado, Fiscales de Sala del Tribunal Supremo*) е компетенция на Наказателния отдел на Върховния съд. При наказателните производства срещу съдии, съдебни служители и прокурори за престъпления, извършени при упражняване на техните функции, компетентността се носи от Наказателния отдел на Висшия съд на всеки регион. И в двата случая, разследващият съдия се избира измежду членовете на секцията.

146. Наказателно-процесуалният кодекс в Италия въвежда специален механизъм за определяне на компетентен съдия в случаите, когато страни са съдии или прокурори, с цел гарантиране независимостта на решението на съдията в случаи, в които са замесени негови или нейни колеги.

147. В редица други страни, разследването по дела, при които има подозрение срещу висши прокурори, се извършва по обикновената процедура на наказателно производство (Кипър, Англия и Уелс, Естония, Франция, Германия, Гърция, Ирландия и Бившата югославска република Македония). Въпреки това, съществуват правила за разпределение на делата, целящи гарантиране на независимостта. В Германия, в случаите, когато компетентният прокурор е подчинен на заподозрения прокурор, случаят може да бъде възложен на прокурор, който не е негов подчинен. Освен това, по споразумение между провинциите, разследването може да бъде поето от друга прокуратура, която няма лични връзки със заподозрения прокурор, и която не му е нито подчинена, нито по-висшестояща в йерархията.

148. Общите процедурни предпазни механизми, приложими в повечето страни, включват разпоредби, гарантиращи институционална и функционална независимост на прокурорите, независимо дали те са членове на съдебната власт, или държавни служители. В Англия и Уелс, институцията на прокуратурата се основава на модел, описван от изследователите като модел на институционална зависимост и

функционална независимост. В Ирландия, прокурорите са напълно независими при изпълнението на техните задължения.

149. Прокурорите са защитени от неправилен натиск чрез допълнителни предпазни мерки, като например задължението да преследват всички престъпления, с изключение на дребни престъпления (Германия, Швейцария, Италия, Испания и Гърция). В Англия и Уелс и Франция, които признават принципа на дискреционно съдебно преследване, се придава важност на прозрачността на официалните указания.

150. Много от проучените страни (Естония, Кипър, Германия, Гърция, Ирландия, Италия, Бившата югославска република Македония и Испания), предвиждат прехвърляне или отстраняване на прокурорите по време на хода на наказателното производство срещу тях.

151. И накрая, в правната система на Англия и Уелс, всяко решение, взето от прокурора „по порочен начин” или считано за явно необосновано, може да бъде обжалвано по съдебен ред, или чрез процедурата за злоупотреба със съдебния процес. В Швейцария, всички процесуални действия от страна на Федералния прокурор подлежат на обжалване пред Федералния наказателен съд. Съдебният контрол върху действията на прокуратурата е важна гаранция също и в Германия. Ако е необходимо, този контрол може да бъде прехвърлен на друг съд извън радиуса на действие на съответната прокуратура.

152. Комисарят по правата на човека към Съвета на Европа излезе със становище относно независимото и ефективно разглеждане на жалби срещу полицията, публикувано на 12 март 2009 г. (документ CommDH (2009) 4). Документът описва като най-добра практика в тази област работата на един независим орган за разглеждане на жалбите, натоварен с отговорността за разследване на оплаквания, което може да има отношение към членове 2 и 3 от Конвенцията. Комисарят още отбелязва, че в някои държави-членки, с цел да се отговори на загрижеността относно липсата на независимост на прокурорите, в случаи, когато те работят по дела срещу полицията, с която биха могли да са в тесни работни отношения, са били установени специализирани органи за наказателно преследване, разполагащи със свои собствени следователи. В това отношение е цитиран примерът с институциите на омбудсмана, които имат правомощия да повдигат обвинения пред съда по собствено усмотрение.

ЗАКОНЪТ

I. ПРЕДВАРИТЕЛЕН ВЪПРОС

153. Съдът отбелязва в самото начало, че първият жалбоподател е починал след подаване на настоящата жалба, и че неговата съпруга, дъщеря и син изразиха желанието си да продължат производството

пред Съда, и представиха допълнителни оплаквания (виж точка 1 по-горе). Не беше оспорено правото на съпругата и децата на жалбоподателя да продължат жалбата от негово име и Съдът не вижда причина да счита друго (виж *Kozimog* срещу Полша, № 10816/02, §§ 25-29, 12 април 2007 г., и *Луканов* срещу България, 20 март 1997 г., § 35, „Доклади за съдебни решения“ 1997 II). От съображения за удобство, текстът на това решение ще продължи да споменава г-н Колев като „жалбоподател“, въпреки че днес съпругата и децата му са тези, които трябва да се разглеждат като имащи този статут.

II. ТВЪРДЕНИЯ ЗА НАРУШЕНИЯ НА ЧЛЕН 5 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

154. Съдът ще разгледа тези оплаквания в хронологичния ред на събитията, срещу които те са насочени.

А. Твърдяно нарушение на Член 5, ал. 3 (своевременно изправяне пред съдия)

155. Г-н Колев се оплака, че е бил изправен пред съдия пет дни и осем часа след ареста му на 20 юни 2001 г., в нарушение на член 5, ал. 3 от Конвенцията. Тази разпоредба гласи, доколкото е уместно:

„Всеки арестуван или лишен от свобода в съответствие с разпоредбите на т. 1(в) на този член, трябва своевременно да бъде изправен пред съдия или пред длъжностно лице, упълномощено от закона да изпълнява съдебни функции ...”

156. Г-н Колев заяви, че не е ясно дали тридневният срок на задържане по членове 202 и 203 от НПК и тридневния срок по член 152а НПК могат да се прилагат последователно, но изтъкна, че дългото забавяне на изправянето му пред съдия е в нарушение на Конвенцията, и че приложимото национално законодателство не предвижда достатъчно гаранции срещу възникване на подобни нарушения. Той също така изказа твърдението, че забавянето на изправянето му пред съдия е част от поредица от произволни действия, предприети срещу него по нареждане на Главния прокурор.

157. Правителството твърди, че съгласно вътрешното право е било законно даден заподозрян да бъде задържан за срок до шест дни, без да се осигури явяването му пред съдия. По силата на членове 202 и 203 от НПК 1974, заподозреният може да бъде задържан за срок до три дни без повдигане на обвинение. Ако преди изтичането на този период не са повдигнати обвинения, заподозреният се освобождава. Но на г-н Колев е било повдигнато обвинение на третия ден от задържането му. След това, той е бил задържан на друго основание, а именно по силата на член 152а от НПК 1974. Задържането по тази разпоредба може да продължи до 72 часа. Г-н Колев е изправен пред съдия на 25 юни 2001 г., преди изтичането на втория 72 часов период.

158. Съдът отбелязва, че член 5, ал. 3 изисква арестуваното лице своевременно да бъде изправено пред съдия или съдебен служител,

като целта на тази гаранция е предотвратяване на малтретирането и неоправданата намеса в личната свобода. Докато бързината трябва да се оценява поотделно за всеки отделен случай в съответствие с неговите особености (виж, наред с други, *Aquilina c/y Малта*, [GC], №. 25642/94, § 48, ЕСПЧ 1999 III), строгото времево ограничение, наложено от това изискване на член 5, ал. 3 оставя малко пространство за гъвкавост при тълкуването, в противен случай би имало сериозно отслабване на процедурната гаранция в ущърб на индивида и риск от увреждане на самата същност на правото, защитавано от тази разпоредба (вж. *McKay c/y Обединеното кралство* [GC], №. 543/03, § 33, ЕСПЧ 2006 X).

159. В практиката си Съдът е установил, че дори и в контекста на тероризма, период от четири дни и шест часа между задържането и представянето на задържаното лице пред съдия е прекомерен и е в нарушение на член 5, ал. 3 (виж и *Brogan и други c/y Обединеното кралство*, 29 ноември 1988 г., § 62, серия А, № 145-B, *Günay и други c/y Турция*, № 31850/96, §§ 20-23, 27 септември 2001 г.).

160. По делото Канджов срещу България (№ 68294/01, §§ 65-67, 6 ноември 2008 г.), Съдът констатира, че период от три дни и двадесет и три часа е в нарушение на член 5, ал. 3 на Конвенцията, като отбелязва по-специално, че г-н Канджов е бил арестуван по обвинения за извършване на дребно нарушение без употреба на насилие, и без основателна причина прокурорите са чакали последния момент, когато съответния период на задържане съгласно вътрешното право е бил на път да изтече (пак там).

161. В настоящия случай, Правителството не изказа твърдението, че е било невъзможно г-н Колев да бъде изправен пред съдия по-рано от пет дни и осем часа след арестуването му. Прокурорската заповед от 23-ти юни 2001 г., удължаваща задържането на г-н Колев с втори 72-часов период не обяснява защо не е било възможно той да бъде изправен пред съдия между 20 и 23 юни 2001 г., и дори не споменава факта, че той вече е бил задържан за 72 часа (виж параграфи 30-35 по-горе).

162. Като взе предвид горното и особеностите на конкретния случай, Съдът счита, че чрез забавяне изправянето на г-н Колев пред съдия в продължение на пет дни и осем часа без никаква причина, прокурорите са извършили произволно деяние, несъвместимо с техните задължения по силата на член 5, ал. 3 от Конвенцията.

163. Както и в предишните случаи, Съдът подчертава, че залогът тук е защитата на индивида срещу произволна намеса от страна на държавата в нарушение на правото му на свобода. Бързият съдебен контрол е основна характеристика на гаранцията, съдържаща се в член 5, ал. 3, предназначена да сведе до минимум риска от произвол и да осигури върховенството на закона, един от основните принципи на

демократичното общество (вж. *Brogan и други*, цитирано по-горе, § 58, и *Aksoy срещу Турция*, 18 декември 1996 г., § 76, *Доклади 1996-VI*).

164. Съдът отбелязва, че българското законодателство е дало негласно разрешение за (вж. точка 157 по-горе), или не е изрично забранило последователните периоди на задържане по нареждане на полицията или прокуратурата, преди задържаното лице да бъде изправено пред съдия (двадесет и четири часа за полицейското задържане, задържане от седемдесет и два часа по силата на член 202 НПК 1974, и задържане от седемдесет и два часа по силата на член 152а НПК 1974) (вж. точки 117-119, 157 и 158 по-горе). Този недостатък в съответните закони е довел до неприемливи забавяния, несъвместими с член 5, ал. 3, както се вижда в конкретния случай и в случая на Канджов (посочено по-горе).

165. Поради това, в настоящия случай Съдът прави извода, че е налице нарушение на член 5, ал. 3 на Конвенцията.

Б. Твърдения за нарушения на член 5, ал. ал. 1 и 3, по отношение на твърдяната противозаконност и произволен характер на лишаването от свобода на г-н Колев

166. Г-н Колев се оплака, че лишаването му от свобода през 2001 г. е било противозаконно и произволно, и че то е прекомерно продължително. Той се позовава на член 5, ал. ал. 1 и 3 от Конвенцията, който гласи, доколкото е уместно:

„1. Всеки има право на свобода и сигурност. Никой не може да бъде лишен от свобода, освен в следните случаи и по реда, предвидени от закона: ...

(в) законен арест или лишаване от свобода, с цел да се осигури явяването пред компетентния съгласно закона орган по обосновано подозрение за извършено престъпление, или когато задържането обосновано е признато за необходимо, за да се попречи на лицето да извърши престъпление или да се укрие след като е извършило престъпление; ...

...

3. Всеки арестуван или лишен от свобода в съответствие с разпоредбите на т. 1(в) на този член, ... има право на гледане на неговото дело в разумен срок или на освобождаване преди гледането на неговото дело в съда. Освобождаването може да бъде обусловено от даването на гаранции за явяване в съда.”

1. Становищата на страните

167. Жалбоподателите твърдят, че г-н Колев е бил лишен от свобода въз основа на изфабрикувани доказателства, и че следователно не е имало основателно съмнение, че същият е извършил престъпление. Наркотиците и оръжието, които, както се твърди, са намерени при арестуването му, са били подхвърлени от прокурори. Пръстовите отпечатъци на г-н Колев не са били намерени върху тях. Г-н Колев заяви, че лишаването му от свобода е било произволно, и че представлява грубо нарушение на член 5 и на принципите, залегнали в Конвенцията, тъй като то е било резултат на престъпна кампания,

водина срещу него от страна на Главния прокурор. Жалбоподателите подчертаха, че тъй като високопоставени прокурори никога не са участвали в арести и претърсвания, участието на двама такива прокурори в ареста на г-н Колев е силно подозрително. Единият от тях, г-н Ц И., е бил ръководител на следствения отдел и е докладвал директно на Главния прокурор. Неговата пристрастност е била видима от факта, че на 21 юни 2001 г. той е отправил заплахи към адвоката на г-н Колев, но този инцидент никога не е бил разследван.

168. Жалбоподателите твърдят, че незаконосъобразността на лишаването от свобода на г-н Колев произтича от факта, че по това време той се е ползвал с имунитет, който е можел да бъде свален само с решение на Висшия съдебен съвет.

169. Жалбоподателите твърдят още, че задържането на г-н Колев не е било оправдано по смисъла на член 5, ал. 3. Не е имало никаква опасност той да се укрие, както е видно от публичните изявления на г-н Колев и от факта, че той остава на разположение на властите по всяко време.

170. Според Правителството, местните съдилища са установили, че съществуват основателни подозрения срещу г-н Колев. Следователно, неговото задържане е било оправдано.

171. Що се отнася до имунитета на г-н Колев срещу съдебно преследване, позицията на Правителството е, че по време на ареста и задържането на г-н Колев въпросът дали той продължава да се ползва с имунитет до разглеждането на неговата жалба срещу уволнението му или не, не е бил уреден в националната съдебна практика. През юни и юли 2001 г., Софийски градски съд и Софийски апелативен съд решават, че ефектът от заповедта за уволнение от януари 2001 г. е прекратяване назначаването на г-н Колев и сваляне на имунитета му, което влиза в сила незабавно, независимо от висящото апелативно производство. В крайна сметка, надделява обратното становище и наказателното производство срещу г-н Колев е прекратено. Въпреки това, решаващ в случая е фактът, че властите не са действали недобросъвестно. Поради това, не може да се каже, че арестуването на г-н Колев и задържането му са били противозаконни съгласно вътрешното право.

2. Оценката на Съда

172. Съдът подчертава още в началото, че той обяви горните оплаквания за допустими само дотолкова, доколкото те се отнасят до лишаването г-н Колев от свобода в периода между 13 септември и 29 ноември 2001 г., когато той е под домашен арест. Докато доводите на страните и съответните факти се отнасят както до този период, така и до лишаването на г-н Колев от свобода преди 13 септември 2001 г. без

да се прави разграничение, Съдът ще ограничи своите заключения единствено до периода между 13 септември и 29 ноември 2001 г.

(а) Твърдение за незаконосъобразност (член 5, ал. 1)

173. Добре установено в практиката на Съда е, че всяко лишаване от свобода трябва не само да попада в рамките на едно от изключенията, посочени в точки (а) - (е), също да бъде „законно“. Когато „законността“ на задържането е проблем, включително по въпроса дали е била следвана „предвидена от закона процедура“, Конвенцията се препраща основно към националното законодателство и установява задължението да бъдат спазвани материалните и процесуални норми на националното право. Спазването на националното законодателство обаче не е достатъчно: Член 5, ал. 1 изисква, в допълнение, всяко лишаване от свобода трябва да бъде в съответствие с целите на защита на индивида от произвол. Произволът може да приема различни форми, но е ясно, че задържането ще бъде произволно, когато, въпреки спазването на буквата на националното законодателство, е имало елемент на недобросъвестност или измама от страна на властите (виж *Saadi c/y Обединеното кралство* [GC], №. 13229/03, § 67, ЕСПЧ 2008 ...; *Bozano c/y Франция*, 18 декември 1986 г., серия А, № 111; и *Сопка c/y Белгия*, № 51564/99, ЕСПЧ 2002 I).

174. „Законност“ също се отнася до качеството на въпросния закон, като се изисква той да е предвидим, що се отнася до неговото въздействие (вж. *Атиур c/y Франция*, 25 юни 1996 г., § 50, Доклади 1996-III). Когато този аспект на законосъобразността на лишаването от свобода се оспорва, Съдът трябва да установи дали самото национално законодателство е в съответствие с Конвенцията, включително и с общите принципи, изразени или подразбиращи се в него. По въпроси, свързани с лишаването от свобода, е особено важно да бъде изпълнен основният принцип на правната сигурност. Следователно е много важно условията за лишаване от свобода съгласно националното законодателство да бъдат ясно дефинирани, а самият закон да е предвидим при неговото прилагане (вж. *Baranowski c/y Полша*, № 28358/95, §§ 51 и 52, ЕСПЧ 2000 III, с допълнителни препратки).

175. Съдът отбелязва, че с окончателно решение от 30 април 2002 г. Върховният касационен съд постановява, че наказателното производство срещу г-н Колев е недопустимо от самото начало, тъй като той се е ползвал с имунитет от съдебно преследване по всяко време (виж параграфи 48 и 49 по-горе). Както Съдът отбеляза в своето решение относно допустимостта на конкретното дело, за всички законни цели това представлява признание, че лишаването от свобода на г-н Колев е било противозаконно съгласно вътрешното право.

176. Вярно е, че не всяка грешка, открита в една заповед за задържане, прави мярката за задържане като такава противозаконна за

целите на член 5, ал. 1. Даден срок на задържане по принцип е законен, ако се основава на решение на съда. Едно последващо решение на по-висш местен съд, в смисъл, че по-нискоинстанционният съд е допуснал грешка съгласно националното законодателство, при издаването на заповедта, не би засегнало задължително със задна дата валидността на периода на задържане (вж. *Mooren c/y Германия* [GC], № 11364/03, § 74, 9 юли 2009 г.).

177. В конкретния случай, обаче, недостатъкът, установен в заповедта за задържане на г-н Колев може справедливо да бъде описана като „груба и очевидна нередност” (пак там, § 75), предвид факта, че вътрешното законодателство изрично забранява започването на наказателно производство и задържането на лица, ползващи се с имунитет от съдебно преследване (виж параграфи 48, 49 и 121 по-горе). Заповедта за задържане, следователно, е издадена в превишаване на компетентността, и поради това е недействителна, с което противоречи на член 5, ал. 1.

178. Съдът не е убеден от аргумента на Правителството, че по време на лишаването от свобода на г-н Колев вътрешната съдебна практика не е била уредена, и че не е било ясно дали освобождаването му от длъжност води до незабавно сваляне на имунитета му, или само ако е заповедта бъде потвърдена на апелативна инстанция. В конкретния случай, уместеното заключение е фактът, че незаконността на уволнението на г-н Колев е явна и очевидна - наредено му е да се пенсионира, въпреки факта, че не е достигнал пенсионна възраст и не е поискал предсточно пенсиониране (вж. точки 8-12 по-горе). Във всеки случай, ако е вярно, че през 2001 г., десет години след приемането на Конституцията на България през 1991 г. и девет години след влизането на Конвенцията в сила в България през 1992 г., националното законодателство все още не е уредило въпроса, посочен от Правителството, Съдът счита, че тази липса на яснота може да се разглежда сама по себе си като отказ от страна на държавните органи да изпълнят задълженията си по член 5, ал. 1 от Конвенцията. Тези задължения включват задължението да бъде осигурено в законодателството и в съдебната практика по въпроси, отнасящи се до лишаването от свобода, високо ниво на правна сигурност, яснота и предвидимост на закона (виж съдебната практика, цитирана в параграф 174 по-горе). Липсата на яснота в правните норми, уреждащи основните условия за законосъобразност на лишаването от свобода, създава възможност за произвол, и поради това е несъвместимо с член 5, ал. 1.

179. Горното е достатъчно, за да се установи, че лишаването от свобода г-н Колев по време на разглеждания период не е било законно по смисъла на Конвенцията, и следователно е в противоречие на член 5, ал. 1.

180. Пради това, не е необходимо да се проучва дали то е било в нарушение на тази разпоредба по допълнителния мотив, че е било основано на изфабрикувани обвинения, както се твърди от жалбоподателите.

(б) Твърдение за липса на обосновка и прекомерна продължителност (член 5, ал. 3)

181. Г-н Колев също се оплака, позовавайки се на член 5, ал. 3, че лишаването му от свобода в периода между 13 септември и 29 ноември 2001 г. (виж параграф 172 по-горе), е било неоправдано и прекалено продължително.

182. Като взе предвид заключението си относно член 5, ал. 1 по-горе, Съдът счита, че не е необходимо да разглежда това оплакване отделно.

В. Твърдение за нарушение на член 5, ал. 4

183. Г-н Колев се оплака по член 5, ал. 4, че неговата жалба срещу задържането му, която е била подадена на 7 август 2001 г., не е била своевременно разгледана. Член 5, ал. 4, доколкото е уместно, гласи, както следва:

„Всеки арестуван или лишен от свобода има право да обжалва законосъобразността на своето задържане в съда, който е задължен в кратък срок да се произнесе ...”

184. Позицията на Правителството е, че по това време са били в ход редица процесуални действия, което, според Правителството, оправдава закъснението. Жалбоподателите не са съгласни.

185. Съдът отбелязва, че жалбата, която е била подадена на 7 август 2001 г., е била разгледана на 13 септември 2001 година. Не се оспорва, че предаването на жалбата в съда е било забавено от Софийската следствена служба с почти един месец, между 7 август и 5 септември. Освен това, не е ясно дали тази служба в крайна сметка е предала жалбата, или я е задържала (вж. параграф 44 по-горе). Като взе предвид факта, че вътрешното законодателство разпорежда жалбите срещу задържането „незабавно” да бъдат предавани на съда (виж параграф 120 по-горе), начинът, по който Софийската следствена служба се е отнесла към жалбата на първия жалбоподател, е бил в нарушение на закона и акт на произвол. Освен това, допълнително неправомерно забавяне възниква между 5 и 13 септември (виж параграфи 44 и 120 по-горе). При тези обстоятелства, Съдът счита, че срокът от 36 дни е трудно да бъде помирен с изискването за „произнасяне на съда в кратък срок” (виж *Rehbock c/y Словения*, № 29462/95, §§ 85-88, ЕСПЧ 2000 XII, *G.B. c/y Швейцария*, № 27426/95, §§ 28-39, 30 ноември 2000 г. и *Mooren c/y Германия* [GC], № 11364/03, §§ 103-107, 9 юли 2009 г.). Аргументът на Правителството, че предстоящи процедури са причинили закъснението, е необоснован и

във всеки случай неубедителен, властите са длъжни да осигурят ефективното упражняване на правата на задържаното лице по силата на член 5, ал. 4, което в случая е било възможно да бъде постигнато, например, чрез изпращане на копие от преписката на съответния съд.

186. От това следва, че е налице нарушение на член 5, ал. 4 от Конвенцията.

II. ТВЪРДЕНИЕ ЗА НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 2 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

187. Вторият, третият и четвъртият жалбоподатели се оплакаха, че разследването на смъртта на г-н Колев не е било нито независимо, нито ефективно. Това оплакване следва да бъде разгледано по силата на член 2, ал. 1 от Конвенцията, който гласи, доколкото е уместно:

„Правото на живот на всеки се защитава от закона ...”

A. Становищата на страните

188. Жалбоподателите твърдят, че властите не са изпълнили своите позитивни задължения, произтичащи от член 2, тъй като не са осигурили независимост на разследването и не са успели да разследват твърденията срещу Главния прокурор и други високопоставени служители, с които г-н Колев е бил в конфликт, въпреки сериозните индикации, че това е най-очевидната посока, в която разследването би трябвало да продължи. Това е резултат от структурни недостатъци на българската правна система, която не предвижда възможността за провеждане на смислено криминално разследване срещу Главния прокурор или срещу други лица, които той би се опитал да защити. На този фон, стъпките, предприети по време на разследването, въпреки че са необходими, не са достатъчни при случай на поръчково убийство.

189. Правителството твърди, че са били предприети голям брой стъпки за разследване, и че са били взети всички възможни мерки за установяване на извършителя. Разследването е било водено в съответствие с нормалната процедура и нямало никаква причина за съмнение в неговата независимост и безпристрастност.

190. Правителството представи писмено становище от г-н В. Първанов, Заместник-главен прокурор, от 23 април 2009 г., в което се признава, че за определен период от време е било конституционно невъзможно да бъде повдигнато наказателно обвинение срещу Главния прокурор. Освен това, според Заместник-главния прокурор, въпреки измененията в Конституцията от 2003 г. и 2007 г., все още било практически невъзможно да се повдигнат обвинения срещу Главния прокурор, тъй като в съответствие с „вътрешния йерархичен ред” в прокуратурата, както е предвидено от закона, „никой няма[л] правомощието да издаде окончателна заповед за започване на разследване срещу него”.

Б. Оценката на Съда**1. Приложими принципи**

191. Задължението на държавите да защитават правото на живот в съответствие с член 2 от Конвенцията изисква имплицитно да бъде проведено ефективно официално разследване, когато дадени лица са били убити. Задължението за провеждане на такова разследване възниква във всички случаи на убийства и други случаи на съмнителна смърт, без оглед на това дали извършителите са частни лица, държавни служители или са неизвестни (вж. *Menson c/y Обединеното кралство* (dec.), № 47916/99, ЕСПЧ 2003 V; *Начова и други c/y България* [GC], № № 43577/98 и 43579/98, § 110, ЕСПЧ 2005 VII; *Кауа и други c/y Турция*, № 4451/02, § 35, 24 октомври 2006 г.; и *Ангелова и Илиев c/y България*, № 55523/00, § 93, ЕСПЧ 2007 IX).

192. Разследването трябва да бъдат ефективно в смисъл, да е в състояние да доведе до установяване на съответните факти и до откриване и наказване на отговорните лица. Властите трябва да са предприели разумните действия, с които разполагат, за да осигурят доказателства относно инцидента. Заключениеята на разследването трябва да се основават на задълбочен, обективен и безпристрастен анализ на всички съответни елементи. Докато задължението за провеждане на разследване се отнася само до средствата и не се дава абсолютно право за получаване на наказателно преследване или присъда, всеки недостатък на разследването, подкопаващ способността му да установи обстоятелствата по делото или отговорното лице, може да доведе до нарушение на изискваната мярка за ефективност (виж *Начова и други*, цитирано по-горе, § 165; *Ramsahai и други c/y Холандия* [GC], № 52391/99, § 321, ЕСПЧ 2007 ... и *Brecknell c/y Обединеното кралство*, № 32457/04, § 66, 27 ноември 2007 г.).

193. За да може разследването да бъде ефективно, лицата, които са отговорни за него и за неговото провеждане, трябва да бъдат независими и безпристрастни, по закон и на практика. Това означава не само липса на йерархична или институционална връзка с уличените, но също така и практическа независимост (виж *Ramsahai и други*, цитирано по-горе, §§ 325 и 333-346; *Scavuzzo-Hager и други c/y Швейцария*, № 41773/98, §§ 78 и 80-86, 7 февруари 2006 г.; и *Ergi c/y Турция*, 28 юли 1998 г., §§ 83-84, *Reports* 1998 IV).

194. Трябва да има достатъчен елемент на обществен надзор върху разследването или неговите резултати, за да бъде осигурена на отчетност на практика, да бъде запазено общественото доверие в придържането на властите към върховенството на закона и да бъде предотвратена появата на тайни споразумения или търпимост на незаконни действия. Освен това, изискването за своевременност и разумна бързина е присъщо на понятието за ефективност. Трябва да се

приеме, че може да възникнат пречки или затруднения, които да попречат на напредъка на разследването в определена ситуация. Въпреки това, бързият отговор на властите при разследването на употребата на смъртоносна сила е от съществено значение (вж. *McKerr c/y Обединеното кралство*, № 28883/95, § 114, ЕСПЧ 2001 III и *Ramsahai и други*, цитирано по-горе, § 321).

2. Прилагането на тези принципи в настоящия случай

195. Безспорно е, че разследването на убийството на г-н Колев започва незабавно, и че много спешни и необходими мерки за провеждане на разследване са били взети без забавяне в дните след смъртта му (вж. точки 64-74 по-горе). Основното недоволство на жалбоподателите, обаче, е липсата на независимост и обективност на разследването, поради институционални недостатъци и противозаконни практики в системата на прокуратурата, и че не е разследвано евентуалното участие на високопоставени прокурори и други служители.

196. Съдът отбелязва, че българските власти, разследвали убийството на г-н Колев, са имали пред себе си солидни доказателства за наличието на сериозен конфликт между г-н Колев и г-н Ф., Главният прокурор по това време (вж. точки 8-30, 52, 62 и 63 по-горе).

197. Те също са имали доказателства, че г-н Ф. и други високопоставени прокурори може да са наредили, започнали, или най-малкото одобрили поредица от незаконни действия срещу г-н Колев и семейството му през съответния период. Те включват: (i) освобождаването от длъжност на г-н Колев през януари 2001 г. (вж. параграфи 8 12 по-горе), (ii) кампанията срещу него и семейството му, състояща се в повдигане на наказателни обвинения срещу г-н Колев, сина и баща му по различни причини без връзка помежду им, в рамките на кратък период от време, в периода между март и септември 2001 г., като някои от тези обвинения се оказват необосновани и никое от тях не е намерено за основателно от съдилищата (вж. точки 21-27 по-горе), (iii) противозаконното задържане на г-н Колев на 20 юни 2001 г., извършено по начин, предвиден от него (вж. точки 28-30, 49 и 179 по-горе), (iv) незаконосъобразното забавяне на изправянето г-н Колев пред съдия, след като е задържан по прокурорска заповед през юни 2001 г. (вж. параграфи 31-35, 162 и 165 по-горе) и (v) неоправданите забавяния при предаването до съда на жалбата му срещу неговото задържане през август 2001 г., което води до удължаване на периода на лишаване от свобода на г-н Колев (виж параграфи 44 и 185 по-горе).

198. На следователите също са били известни обвиненията, отправени от редица публични фигури, включително прокурори, за методите на работа на г-н Ф. като Главен прокурор, които, както се

твърди, включвали прибегване до заплахи и противозаконно повдигане на скалъпени обвинения срещу лица, върху които той е искал да окаже натиск, както и един авторитарен стил на управление, състоящ се в централизирането на всички решения в негови ръце (вж. точки 18 и 51-61 по-горе). Те също са знаели, че Висшият съдебен съвет е получил информация относно твърдения за неправомерни и престъпни деяния, извършени от Главния прокурор, и че в резултат на това през декември 2002 г., Съветът го е призовал да подаде оставка. Свидетелски показания относно някои от тези твърдения за неправомерни деяния са били дадени пред следовател (вж. точки 75-83 по-горе), а Правителството, в качеството си на ответник, не е уведомило Съда за никакви други доказателства, демонстриращи ненадеждността на обвиненията срещу Главния прокурор. В допълнение, следователите са знаели, че публични фигури са изразявали съмнения относно психичното здраве на г-н Ф. (виж параграфи 18, 77, 82 и 92 по-горе).

199. И накрая, следователите са имали пред себе си публичните изявления на г-н Колев, направени малко преди смъртта му в смисъл, че той се страхува за живота си, като назовава Главния прокурор и лица, близки до него като хората, които биха имали интерес да го видят мъртъв. Същото твърдение е направено след смъртта на г-н Колев от семейството му и от други лица (виж параграфи 62, 63, 82 и 106 по-горе).

200. Ролята на Съда не е да изразява виждания относно верността на твърдението, че г-н Ф. и други високопоставени прокурори и служители са замесени в убийството на г-н Колев. Неговата задача е само да изследва ефективността на разследването около смъртта му, в светлината на задълженията на държавата, произтичащи от член 2 от Конвенцията.

201. В тази връзка Съдът счита, че с оглед на наличните материали, както е описано в предходните точки, следователите е трябвало да проучат твърдението, че Главния прокурор и други високопоставени прокурори и служители са замесени в убийството на г-н Колев, дори и ако това твърдение в крайна сметка би се оказало неоснователно. Това е така, защото, както Съдът е посочил в предишни дела, заключенията на следствието трябва да се основават на задълбочен, обективен и безпристрастен анализ на всички съответни елементи. Неразследването на една очевидна версия подкопава способността на следствието да установи обстоятелствата по случая и отговорното лице. Такова разследване не може да се разглежда като ефективно (виж решенията, цитирани в параграф 192 по-горе, и *Ангелова с/у България*, № 38361/97, § 144, ЕСПЧ 2002 IV).

202. Съдът, следователно, трябва да разгледа дали разследването на убийството на г-н Колев е ефективно, в смисъл дали всички съответни

елементи са проучени по обективен начин и в смисъл, дали е било независимо.

203. Той отбелязва, че освен да изслуша свидетелствата на тези, които заявяват, че висши прокурори от кръга на Главния прокурор, самия Главен прокурор и служители от Специализирания отряд за борба с тероризма може да са лицата, отговорни за убийството, следствието не е направило нищо друго, за да проучи тези твърдения (виж параграфи 62-116 по-горе). По-специално, не са разпитани нито Главния прокурор, нито други прокурорите, чиито имена са били споменавани многократно в показанията.

204. Наистина, до септември 2003 г. в България е било юридически невъзможно да бъде повдигнато наказателно обвинение срещу Главния прокурор без негово съгласие. Като резултат, не е било възможно той да бъде отстранен от поста му против неговата воля, дори ако е извършил най-сериозното престъпление, тъй като неговото осъждане, е предпоставка за прекратяване на мандата му съгласно Конституцията, както е в сила към тогавашния момент (вж. точки 121-125 и 129 по-горе). Освен това, не е било възможно Главният прокурор да бъде временно отстранен от длъжност, тъй като това би могло да стане само, ако срещу него са били повдигнати обвинения (виж параграф 131 по-горе). При тези обстоятелства, в първоначалния период на разследването на убийството на г-н Колев, е било юридически невъзможно да бъде разследвано каквото и да било подозрение за участие на Главния прокурор.

205. Освен това, въпреки че горният недостатък в крайна сметка е отстранен (вж. точки 125-127 по-горе), Съдът отбелязва, че Правителството, като ответник, не оспорва факта, че в резултат на йерархичната структура на прокуратурата и, както изглежда, нейните вътрешни методи на работа, никой прокурор не би издал решение за повдигане на обвинение срещу Главния прокурор. Изглежда, това се дължи на факта, че Главният прокурор и високопоставени прокурори имат правото да отменят всяко такова решение, взето от подчинен прокурор или следовател. В резултат на това, Главният прокурор все още не може да бъде временно отстранен от работа против волята му, тъй като това може да стане само, ако срещу него са повдигнати обвинения (вж. точки 125-127, 132-135 и 190 по-горе).

206. В производството пред Съда, Правителството не показва, че поне някои от многобройните сериозни твърдения, направени по време на съответния период срещу г-н Ф., Главния прокурор (виж параграфи 51-61 по-горе), някога са били разследвани, поне на ниво предварителна проверка. Съдът счита, този факт е особено важен в настоящото дело, тъй като потвърждава твърдението на жалбоподателите за съществуващата липса в българското законодателство на достатъчно гаранции за провеждане на независимо

разследване на престъпления, по които Главният прокурор или други високопоставени служители, близки до него, може да са заподозрени.

207. Тази ситуация очевидно е била резултат от комбинация от фактори, включително и от невъзможността да бъдат повдигнати обвинения срещу Главния прокурор, авторитарния стил на г-н Ф. като Главен прокурор, очевидно противозаконните методи на работа, до които той прибегвал, и също на институционални недостатъци. По-специално, изключителното право на прокурора да повдига обвинения срещу закононарушители, в съчетание с пълния контрол на Главния прокурор над всяко решение, издавано от прокурор или следовател, както и факта, че Главният прокурор може да бъде отстранен от длъжност само с решение на Висшия съдебен съвет, някои от чиито членове са му подчинени, е такъв институционален режим, който многократно е бил критикуван в България, като неспособен да осигури достатъчна отчетност (вж. точки 121-127, 129, 135 и 136 по-горе).

208. Съдът не забравя факта, че различни системи на държавна прокуратура и различни процедурни правила за провеждане на наказателно разследване могат да са съвместими с Конвенцията, която не предпочита никой конкретен модел в това отношение (виж информация за правните системи на няколко Договарящи държави в точки 138-152 по-горе). Независимостта и безпристрастността в случаите, включващи високопоставени прокурори или други длъжностни лица, могат да бъдат обезпечени с различни средства, като например разследване и прокурорско преследване от отделен орган, намиращ се извън системата на прокуратурата, специални гаранции за независимо вземане на решения, въпреки йерархичната зависимост, обществен контрол, съдебен контрол или други мерки. Не е задача на Съда да определя коя система най-добре отговаря на изискванията на Конвенцията. Системата, избрана от държавата-членка трябва да гарантира обаче, по закон и на практика, независимост и обективност на разследването при всички обстоятелства и независимо от това, дали замесените лица са публични фигури.

209. В конкретния случай, Съда приема като правдоподобно твърдението на жалбоподателите, че с оглед на централизирана структура на българската прокуратура, основана на принципа на субординацията, нейното изключително правомощие да повдига обвинения и процедурните и институционални правила, позволяващи пълен контрол от страна на Главния прокурор над всяко разследване в страната, в обстоятелствата съществували по времето, когато г-н Ф. е Главен прокурор, е било практически невъзможно да бъде проведено независимо разследване на уличаващите го обстоятелства, дори и след извършване на конституционната поправка, позволяваща на теорията повдигането на обвинения срещу него.

210. Освен това, в конкретния случай, висши прокурори като г-н Ц И., които лично са участвали в ареста на г-н Колев на 20 юни 2001 г., обявен от местните съдилища за противозаконен, и когото г-н Колев публично обвинява, че е „подхвърлил” изфабрикувани доказателства срещу него, са участвали в разследването (виж точки 30, 36, 40, 49, 54 и 94 по-горе). Още повече, предвид доказателствата пред Съда, няма никакво съмнение, че разследването на убийството на г-н Колев поради практически съображения се е намирало под контрола на Главния прокурор, г-н Ф., до края на мандата му през 2006 г. (виж параграфи 67, 73, 84, 94, 132-135 и 190 по-горе).

211. Според Съда, това участие на лицата, срещу които жертвата и близките му са направили сериозни оплаквания, основани на конкретни факти, е несъвместимо с принципите на безпристрастност и независимост, изисквани по процедурната страна на член 2 от Конвенцията.

212. При разследването на убийството на г-н Колев, въпреки че следователите извършват множество действия, като анализират веществени доказателства, разпитват минувачи и изследват възможни заплахи, които г-н Колев може да е получил, фактът, че разследването е било под контрола на самите лица, които жертвата и роднините му обвиняват, и факта, че то не разследва една от възможните версии, която ясно се очертава като релевантна, решително подкопава неговата ефективност.

213. Съдът, следователно, заключава, че разследването на смъртта на г-н Колев не е било независимо, обективно и ефективно. Освен това, характерът на неговите сериозни пропуски е такъв, че може да се каже, че властите не са успели да действат адекватно, да осигурят отчетност и да запазят доверието на обществеността в придържането им към върховенството на закона и решимостта им да избегнат сключването на тайни споразумения или толерирането на незаконосъобразни действия.

214. Макар да е вярно, че разследването продължава след изтичането на мандата на г-н Ф. през февруари 2006 г., Съдът отбелязва, че не са предприети сериозни мерки за разследване след този момент, и че разследването е спряно (вж. точки 114-116 по-горе). Разследването, следователно, не отговаря на изискванията на член 2 от Конвенцията, както той се тълкува в съдебната практика на Съда.

215. От това следва, че е налице нарушение на тази разпоредба.

III. ПРИЛАГАНЕ НА ЧЛЕН 41 НА КОНВЕНЦИЯТА

216. Член 41 от Конвенцията предвижда:

„Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на протоколите към нея, и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.”

А. Обезщетение

217. Жалбоподателите претендират да им бъдат изплатени 50 000 Евро като обезщетение за неимуществени вреди, настъпили в резултат на нарушенията на член 5, установени в конкретния случай. Те приканиха Съда да вземе предвид целия период на незаконното задържане на г-н Колев, въпреки факта, че той обяви за недопустима, поради неизчерпване на вътрешноправните средства за защита, жалбата му, отнасяща се за част от този период.

218. Жалбоподателите също така претендират да им бъдат изплатени 300 000 Евро като обезщетение за неимуществени вреди във връзка с нарушението на член 2. Те твърдят, че безразличието на властите и липсата на ефективно разследване на убийството на г-н Колев са довели до силни чувства на уязвимост и несправедливост, и до значително страдание.

219. Правителството не коментира.

220. Съдът, като взе предвид нарушенията, установени в конкретния случай, отсъжда на втория, третия и четвъртия жалбоподател съвместно 30 000 Евро за всички понесени неимуществени вреди.

Б. Разходи и разноси

221. Жалбоподателите претендират да им бъдат изплатени 5 280 Евро като компенсация за хонорарите за адвокатски услуги, изплатени на адвоката им за шестдесет и шест часа работа върху производството пред Съда, при часова ставка от 80 Евро. Те представят споразумение за изплащане на адвокатски хонорар между втория жалбоподател и адвоката и списък с положения труд по часове. Те също искат Съда да постанови сумата да бъде изплатена директно на банковата сметка на техния законен представител.

222. Правителството не коментира.

223. Съдът счита, че претендираните разходи са били закономерно извършени, и, предвид изключителния характер на конкретния случай, са разумни като размер. Той присъжда сумата в пълен размер и възлага тя да бъде изплатена директно на банковата сметка на правния представител на жалбоподателите.

В. Законна лихва

224. Съдът намира за уместно законната лихва да бъде равна на пределната лихва по заеми на Европейската централна банка, увеличена с три процентни пункта.

ПОРАДИ ИЗЛОЖЕНИТЕ МОТИВИ, СЪДЪТ
ЕДИНОДУШНО

1. *Приема*, че вдовицата и децата на първия жалбоподател са в положение да продължат делото вместо него;

2. *Приема*, че е било извършено нарушение на правото на първия заявител съгласно член 5, ал. 3 на Конвенцията своевременно да бъде изправен пред съдия или друго длъжностно лице, упълномощено от закона да изпълнява съдебни функции;

3. *Приема*, че лишаването от свобода на първия жалбоподател между 13 септември и 29 ноември 2001 г. е незаконосъобразно и противоречи на член 5, ал. 1 от Конвенцията;

4. *Приема*, че не е необходимо да бъде разглеждано отделно оплакването по член 5, ал. 3 на Конвенцията, в смисъл, че лишаването на първия жалбоподател от свобода не е оправдано и е продължило прекалено дълго;

5. *Приема*, че е било извършено нарушение на правото на първия жалбоподател съгласно член 5, ал. 4 от Конвенцията жалбата срещу задържането да бъде бързо разгледана;

6. *Приема*, че е било извършено нарушение на член 2 от Конвенцията, състоящо се в това, че разследването на убийството на г-н Колев е било неефективно и му е липсвала необходимата независимост;

7. *Приема*

(а) че държавата-ответник трябва да изплати на втория, третия и четвъртия жалбоподател съвместно, в рамките на три месеца, считано от датата, на която решението стане окончателно съобразно член 44, ал. 2 от Конвенцията, следните суми, които трябва да бъдат конвертирани в български лева по курса към датата на извършване на плащането:

(i) 30 000 (тридесет хиляди) Евро, заедно с всички съответни данъци, като неимуществени вреди;

(ii) 5 280 (пет хиляди двеста и осемдесет) Евро, заедно с всички съответни данъци, за разходи и разноси, платими директно на банковата сметка на правния представител на жалбоподателите;

(б) че от изтичането на гореспоменатите три месеца до извършване на плащането, ще бъде дължима проста лихва върху горепосочените суми в размер, равен на пределната лихва по заеми, определена от Европейската централна банка за просрочения период, увеличена три процентни пункта;

8. *Отхвърля* останалата част от претенциите на жалбоподателите за справедливо удовлетворение.

Изготвено на английски език и известно писмено на 5 ноември 2009 г., съгласно разпоредбите на член 77, ал. ал. 2 и 3 от Правилника на Съда.

Claudia Westerdiek
Секретар

Peer Lorenzen
Председател